

ΔΙΩΝΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΗ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

2

ΓΙΑΝΝΙΝΑ 1981 ★ ΤΟΜ. Α' ★ ΤΕΥΧΟΣ 2

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ — ΤΕΧΝΗΣ — ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Έκδότης - Διευθύντης
ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΛΙΑΣ
(Διεύθυνση σύμφωνα με τὸ νόμο)
28ης Ὀκτωβρίου 28
τηλ. (0651) 20793 Γιάννινα

ΔΙΩΝΗ

Τυπογραφεῖο
ΙΩΣΗΦ ΓΚΟΥΡΑ
- τηλ. 33598 - Γιάννινα

Συνδρομὴ γιὰ ἕνα χρόνο
Δραχ. 240

Γιὰ Ὄργανισμοὺς - Τράπεζες - Κοινότητες - Ἰδρύματα Δραχ. 500

Τιμὴ γιὰ κάθε τεύχος
Δραχ. 50

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΕΝΤΥΠΑ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

νά στέλνονται στὸν ἐκδότη

Τὰ χειρόγραφα εἴτε δημοσιευτοῦν εἴτε ὄχι δὲν ἐπιστρέφονται.
Τὰ κείμενα τῶν συνεργατῶν μας ἐκφράζουν προσωπικὲς τοὺς ἀπόψεις.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Στὴν τελευταία σελίδα

Διὼνη:

Θεὰ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ μυθολογία τὴ θέλει θυγατέρα Οὐρανοῦ καὶ Γῆς.

Ὁ Ὅμηρος μητέρα τῆς Ἀφροδίτης.

Ὁ Ἡσίοδος θυγατέρα τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος.

Ὁ Φερεκύδης τὴν κατατάσσει στὶς Δωδωνίδες Νύμφες.

Στὴ Δωδώνη τὴ λάρτευαν σὰν σύζυγο τοῦ Δία.

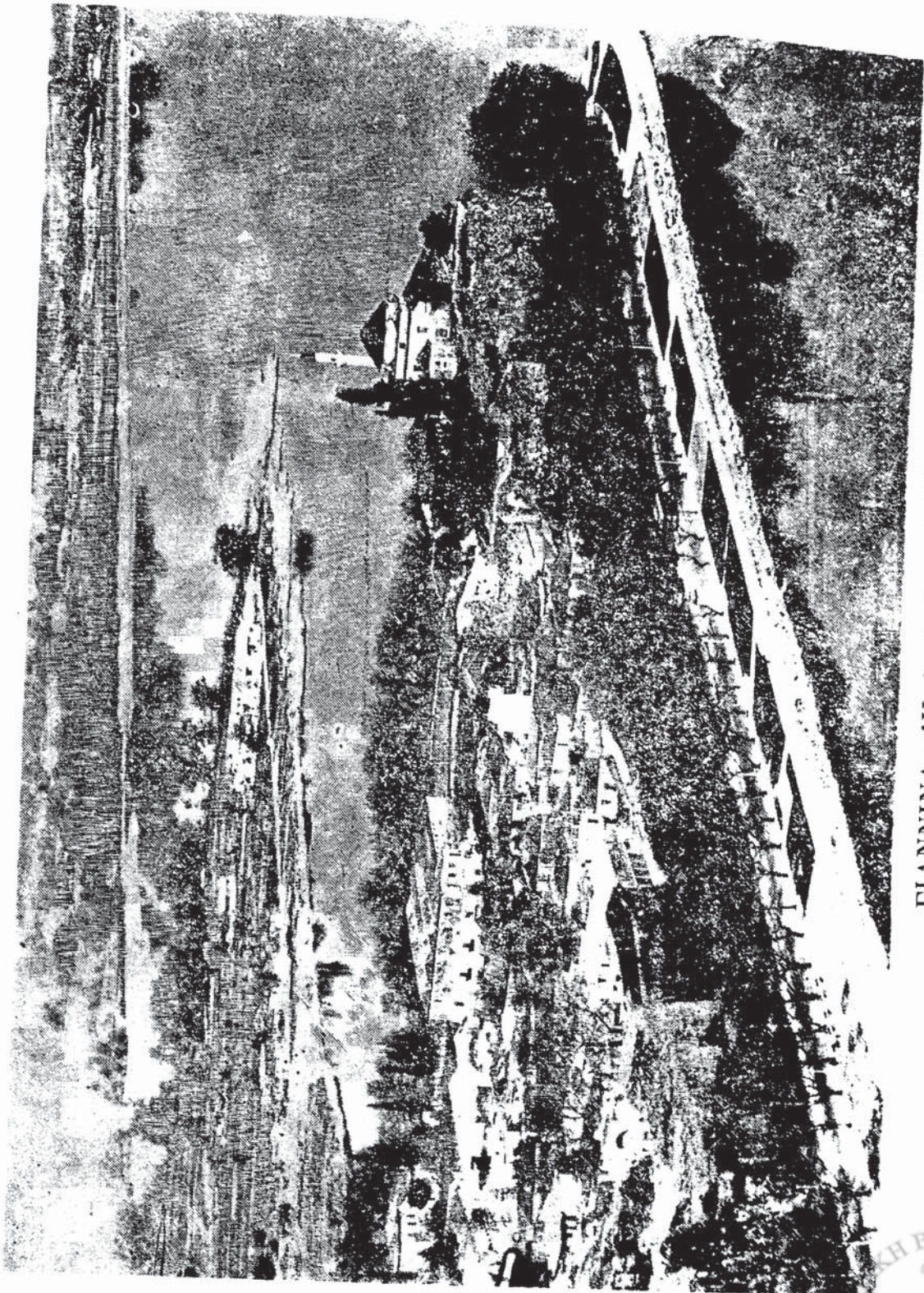

7 76

Σημειώστε:
'Η νέα Δ)νση του Περιοδικού
ΠΛ. Α. Τζαβέλλα 6
Γ. Ι. Α. Υ. Υ. Ι. Υ. Α

ΓΙΑΝΝΙΝΑ : 'Η ἀκρόπολις τοῦ Κάστρου

ΔΙΩΝΗ

ΓΙΑΝΝΙΝΑ 1981 — ΤΟΜ. Α' — ΤΕΥΧΟΣ 2

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΛΙΑΣ

ΣΩΤΗΡΗ ΖΟΥΜΠΟΥ

Εἰς τὸν πανδαμάτορα Χρόνον...*

ΧΡΟΝΕ τὸ μάκρος τῆς ζωῆς
καὶ τῶν θνητῶν τὸ μέτρο,
εἶσαι ἢ ἀθάνατη μορφή
τοῦ θείου καὶ τοῦ ἀπείρου!
Σύμβολο καὶ σημαία σου
πάντα ἢ ΑΙΩΝΙΟΤΗΣ!
Μεσ' τὰ μεγάλα σου φτερά,
τὰ Σύμπαντα τυλίγεις,
κι ὅλα, στὸ μάκρος σου περνᾶν,
χάνονται καὶ λυγίζουν!

Χρόνε καὶ Κρόνε ἀθέατε,
κι ἀγέραστε στὰ χρόνια
π' ὅλα γεννιῶνται μέσα σου
καὶ μέσα σου πεθαίνουν,
βαθειά, στὴν πνίχτρα σου ἀγκαλιά,
ΕΣΥ, τὰ καταπίνεις!..
Γενιές ἀνθρώπων καὶ λαῶν,
λάτρες θεῶν κι εἰδώλων,
πλανῆτες ποὺ στριφογυρνᾶν
καὶ σφαῖρες ποὺ γυρίζουν!

Χρόνε ποὺ κλείνεις μέσα σου
φθορὰ κι' ἀθανασία,

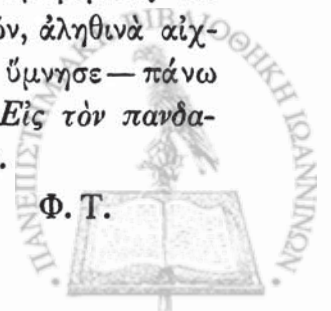
γεράσμια κι' ἀγέραστη μορφή,
 στὸ μάκρος τῶν αἰώνων,
 χάνεσαι μέσ' τὰ σύμπαντα
 τ' ἀπείρου πού τυλίγεις!
 Μπροστά σου, ἐφήμερ' ἡ ζωὴ,
 κι' ὁ βίος μας στιγμούλα,
 ἀπὸ τὸ λίκνο τοῦ παιδιοῦ
 στὸ φέρετρο τοῦ γέρου!..

Γύριζε χρόνε στή φθορά,
 στοὺς κύκλους σου περνᾶμε
 κι' ἐμεῖς τὰ γένη τῶν θνητῶν
 μ' ἥλιους καὶ μὲ πλανῆτες!
 Κι' ἂν ὄλα πού τὰ καταλεῖς
 κι' ἀπ' τὴ ζωὴ τὰ σβύνεις,
 ἄκου, σὰ δέηση κι' εὐχή,
 καὶ μόνη παρακάλια,
 κι' ἄφησε ἀκατάλυτο
 κι' ἀδιάφθορο τὴ ΜΝΗΜΗ!

Αὐτὴ, γλυκειὰ ἄς συγκρατεῖ
 ὅ,τι ἐσύ, γκρεμίζεις,
 κι' ἄς μένει σὰν παρηγοριά,
 στὸν κόσμο μόνη ἐλπίδα,
 αἰώνια, ἐνάντια στή φθορά,
 κι' ἀφθαρτη μέσ' τὴ ΛΗΘΗ!

Στις 20 Μάη ἔκλεισε γιὰ πάντα τὰ μάτια του ὁ κυρ - Σωτήρης μας, ὁ λόγιος καὶ μύστης τῆς τοπικῆς ἱστορίας, πού τόσο ὠραία ἤξερε νὰ τὴν ἀφηγεῖται. Διέθεται μοναδικὴ μνήμη, εὐαισθησία κι ἐκφραστικὴ χάρη. Ὁ προφορικὸς του λόγος, ὅπως διανθίζονταν ἀπὸ παρεμβάσεις ἀνεκδότων καὶ ἱστοριῶν, ἀληθινὰ αἰχμαλώτιζε. Τὰ Γιάννινα πού πολὺ τ' ἀγάπησε, τὰ ὑπηρετήσε, τὰ ὕμνησε — πάνω ἀπὸ ἐξήντα χρόνια — ἔγιναν τώρα φτωχότερα. Τὸ ποιημὰ του «Εἰς τὸν πανδαμάτορα Χρόνον...», μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ καὶ τὸ κύκνειο ἄσμα του.

Φ. Τ.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΖΟΥΜΠΟΣ

(Ὁ λόγιος, ὁ μύστης, ὁ ξεναγὸς τῆς παράδοσης)

Ὁ Σωτήρης Ζοῦμπος πιά δὲν ὑπάρχει ἀνάμεσά μας. Ἄν τὸν ζητήσεις θὰ τὸν βρεῖς, ἀναγνώστη μου, ἀνάμεσα στοὺς λίγους, διαλεγμένους κι ἀκριβούς, πού τοὺς ξεχωρίζουν ἢ μοῖρα κι οἱ θεοί. Θὰ τὸν βρεῖς μαζί με τοὺς λαμπροὺς δασκάλους καὶ πνευματικούς ἡπειρώτες, πού δέσανε τὴ ζωὴ τους καὶ τὴν ἀθανασία τους με τούτη τὴν πόλη, τὴν τόσο ἀνήσυχη ιστορικά, πνευματικὰ καὶ πολιτιστικά. Μοῖρα καλότυχη μ' ἔφερε νὰ τὸν γνωρίσω ἀπὸ κοντά.

Δάσκαλο τὸν γνώρισα σοφὸ κι ἡμouνα μαθητούδι. Τὸν γνώρισα δροσοπηγὴ καὶ βρυσομάνα τῆς ιστορίας καὶ τοῦ θρύλλου, τῆς πόλης με τὸ Κάστρο, με τὴ Λίμνη καὶ τὰ στενορόμια.

Κεφᾶτος πάντα ζοῦσε ἀνάμεσά μας καὶ λειτουργοῦσε συνδετικά, στὸ σήμερα καὶ στὸ πρὶν ἀπὸ ὀγδόντα χρόνια χθές. Κουβάλαγε μέσα του ὅλες τὶς διηγήσεις τῆς κυραμάνας καὶ τῶν γερόντων τῶν σχολικῶν του χρόνων καί, πάνω σ' αὐτές, ἔχτισε τὶς πάμπολες δικές του ἐμπειρίες, γιὰ νὰ μᾶς τὶς παραδώκει — παρακαταθήκη ἀκριβὴ — σήμερα, προφορικὰ στοὺς νεότερους καὶ με λίγα δημοσιευμένα στὴν Ἱστορία τῶν Γιαννίνων. Κεφᾶτος πάντα καὶ στὴν ἀνθρώπινη ὀργὴ του ἀκόμα, καρτερικὸς στὴν πίκρα του καὶ πρόσχαρος στὶς θύμησες.

Ὁ Ζοῦμπος ἦταν ὁ τελευταῖος ὀρθόστηθος πλάτανος, με τὶς ρίζες του βαθιὰ στὴν παλιὰ Γιαννιώτικη ἀρχοντιά καὶ στὰ νάματα τῆς πίστες μας καὶ τῆς ἀλήθειας, πού σκόρπαιε γύρω τὴ δροσιὰ καὶ τὴ γαλήνη. Πρᾶος καὶ εὐαίσθητος εἶχε ἀπομείνει μοναχὸς του σχεδὸν — με τόσο κόσμο δίπλα του — σὲ τούτη τὴν ξερολιθιά πού ζοῦμε γιὰ νὰ μποροῦμε ν' ἀγναντεύουμε τὸν παράδεισο τοῦ χθές πού χάσαμε.

Τὰ Γιάννινα, τυλίχτηκαν στὸ πένθος ξαφνικὰ γιὰ τὸ χαμό του καὶ ἡ Παμβώτιδα πάλι σκοτεινίασε καὶ θόλωσε κι αὐτή. Σώπασε κεῖνος ὁ παλιὸς τραγουδιστής, πού ξεχάστηκε στὸ χρόνο καὶ στὸ θρύλλο, ἔφυγε ὁ μύστης. Χάθηκε αὐτὸς πού διάβαζε τὰ κύματα καὶ τὰ λιθάρια τοῦ Κάστρου τῶν Γιαννίνων, γιὰ νὰ διηγίεται σὲ μᾶς γιὰ τοὺς Ἀσλάνιδες, τοὺς Ζουλφικάρ, τὴ Ζουλεῖχά, τοὺς Ἀλιζὺτ καὶ τὸν Ἐσάτ-πασιᾶ με τὸν Γιαγιάμπεη.

Ὁ Σωτήρης Ζοῦμπος ἔφυγε, ἀνυποψίαστα σὰν ἀέρινος σχεδόν, ὅπως ἔζησε σ' ὅλη τὴ ζωὴ του, δίχως τυμπανοκρουσίες καὶ αὐτοπροβολές, χωρὶς

νά ζητήσει καμμιά ἀναγνώριση, δίχως κανένα γδικιωμό γι' αὐτούς πού τὸν πικράνανε.

Μὲ τὴ φυγὴ του κλείνει καὶ τὸ τελευταῖο κεφάλαιο τῆς παραδοσιακῆς πνευματικῆς Ἱστορίας τῶν Γιαννίνων. Τώρα δὲν φαίνεται ν' ἀκολουθᾷ κανένας, ἐτοῦτου τοῦ τρανοῦ συνεχιστῆς. Ἡ μεγάλη μας ὑποχρέωση τώρα εἶναι ἡ στοργικὴ φροντίδα γιὰ τ' ἀνέκδοτα γραφτά του καὶ ἡ θύμηση· ἡ θύμηση κι ἡ σύνεση πού δίδαξε ἐκεῖνος. Πρέπει νὰ τὸν ἐδραιώσουμε ὅσο πιὸ στέρεα γίνεται στὴν ἀνθρώπινη θύμηση τῶν παιδιῶν μας:

— "Ἦτανε, γιιέ μου, μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρό!.., ἔτσι κατάπως ἀρχινάει τὸ παραμῦθι, γιατί, πολὺ τὰ Γιάννινα τ' ἀγάπησε καὶ τὰ μολόγησε στὴ θύμηση τῆς Ἱστορίας σὰ νάταν ...παραμῦθι.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη, μεγάλε πού μᾶς δίδαξες τίς ρίζες μας.

ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΛΙΑΣ

ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ 17

ΓΙΟΡΤΑΣΤΗΚΑΝ ΤΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔ. "ΔΙΩΝΗ,,

Στις 31-3-81 άρχητοί ρομαντικοί κι όνειροπόλοι, όπως μάς λένε, μαζευτήκαμε στο «Έργαστήρι 17», με πρωτοβουλία τής Τέμις Μανέκα. Ποιητές και λογοτέχνες, καλλιτέχνες φωτογράφοι, ζωγράφοι, καθηγητές κι αρχιτέκτονες, γλύπτες, δημοσιογράφοι και οί φίλοι τους, όλοι οί ανήσυχοι του Λόγου και τής Τέχνης, άντάμωσαν στη φιλόξενη αίθουσα Τέχνης «Έργαστήρι 17». Έκεϊνο τó βράδυ τής Τρίτης, τó τελευταίο του Μαρτιου, έγινε άφορμή για άλληλογνωριμία όσων έχουν «τó μεράκι» στα δράματα και στις καλές Τέχνες. - "Όσοι καταφέρνουν άκόμη στην πεζή τούτη έποχή μας νά βλέπουν τήν όμορφιά στη ζωή και στη φύση, κι άλλοι νά τούς κάνουν πίνακα ζωγραφικής ή φωτογραφίας, άλλοι ποίημα και τραγούδι κι άλλοι ζωντανό μυθιστόρημα. "Όσοι άκόμα καταφέρνουν νά κουβαλοϋν μέσα τους τις παλιές όμορφες μνήμες του καιρου τους και νά τούς μεταφέρουν στους νεώτερους. Οί νεώτεροι νά δίνουν τις ανησυχίες τής γενιάς τους, κι όσα κουβαλοϋν μέσα τους. 'Ο καθένας μ' ό,τι μπορεί. "Άλλος με τó πινέλο, τή σμίλη ή τή γραφή.

Μέσα σ' αυτόους τούς ανήσυχους, τούς όνειροπόλους τούς έργάτες του πνεύματος κι ό λογοτέχνης Νίκος Μούλιας.

Κάναμε τή γνωριμία έκεϊνο τó βράδυ με κείνον και τó νέο δίμηνο περιοδικό του ΔΙΩΝΗ, στην παρθενική του Έκδοση, πού φιλοδοξεϊ νά καλύπτει τήν 'Ηπειρωτική δραστηριότητα στα Γράμματα, τήν Τέχνη και τήν 'Επιστήμη.

"Ένα μεράκι εύγενικό κι ώραίο πού θα προστεθεϊ κι αυτό στην προσπάθεια κι άλλων 'Ηπειρωτών για πνευματική και πολιτιστική άνοδο, πού τελευταία βλέπουμε με χαρά νά αυξάνεται στα Γιάννενα. Μια έκδοση πού θα παρουσιάζει καλλιτεχνικές, λογογραφικές, λογοτεχνικές εργασίες παλιών και νέων καλλιτεχνών και λογοτεχνών σε πανελλήνια επικοινωνία. "Έτσι δείχνει ότι θα είναι τó περιοδικό ΔΙΩΝΗ πού φέρει τ' όνομα τής όμώνυμης Δωδωναίας θεάς, και μάς γυρίζει πίσω στις πανάρχαιες ρίζες τής φυλής στην περιοχή μας. "Όλοι έκεϊνο τó βράδυ, όσοι βρέθηκαν μαζί, δέχτηκαν τή ΔΙΩΝΗ με πολλή άγάπη. Τή συντροφιά άποτελοϋσαν: Παϋλος και Γιώργος Βρέλλης, Δημοσθένης Κόκκινος, 'Αλίχη και Σωτήρης Δάκαρης, 'Ιωάννα και Κώστας Μαλάμος, Νίκος Τέντας, Γούλικα Φίλη, Πόπη Μαρνέλη, "Άγγελος Καλογερίδης, Χρύσα Διαμάντη, Γιώργος Ζιώγας, Μαίρη Κολιου, 'Ιωάννα 'Ανδρεάδακη, Μιχ. 'Αράπογλου, 'Ελένη Μπότσιου, Νόρα Κυριαζή, Νίκος Ζώης, Νίτσα και Γιώργος Παπακώστας, Τέμι Μανέκα 'Απ. Πάσχος, Α. Ζησόπουλος, Βασιλική Τσικούδη, "Άννα Δερέκα κ.ά.

ΑΝΘΟΥΛΑ ΚΟΚΟΒΕ

ΜΑΙΡΗ ΚΟΛΙΟΥ :

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Πρώτη ταχύτητα, φρένο — κάποιος βιαστικός και άφηρημένος πετιέται μπροστά σου, πρώτη ταχύτητα, φρένο — τ' άσπρα γάντια του τροχονόμου σου δείχνουν : στάσου, φρρρ ή σφυρίχτρα και τὸ άνοιγόκλειμα τῶν δακτύλων του σου λένε : φύγε γρήγορα, έρχεται ούρά..., δεύτερη ταχύτητα, φρένο... — τὸ συγκεντρωμένο πλήθος σάν νά σου φωνάζει :... παρά λίγο θύματα τῆς άσφάλτου, οδηγοί και πεζοί ΠΡΟΣΟΧΗ!!!... οί άνθρωποι είναι περισσότερο κουρασμένοι, περισσότερο βιαστικοί, περισσότερο άπρόσεκτοι... Είναι πρωί Μ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

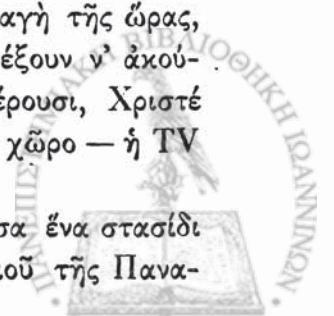
Οί συγγενείς και οί φίλοι άρχισαν νά έρχονται, όπως έκαναν και παλιά!, έδῶ στην έπαρχία. Μείναμε νά τους κράζουμε : και σεΐς και μεΐς έχουμε ΙΧ, μὰ έδῶ έπαρχία,... έδῶ έπαρχία... 'Ελάτε ν' ανταμώσουμε, έλάτε νά θυμηθοῦμε, έλάτε νά ξαναζήσουμε. Τοπίο και ψυχική έπαφή, άνασταίνουν τὸ μαραμένο άνθρωπο τῆς πολυκατοικίας, του γραφείου, του εργοστάσιου,... τῆς έσωτερικῆς και έξωτερικῆς μετανάστευσης.

"Ολοι ξεχύθηκαν στους δρόμους και στις εκκλησιές. Για λίγο μένουν στο σπίτι και τραπέζι δέν στρώνεται τὸ μεσημέρι — τὸ πένθος μεγάλο. Και νά ή εύκαρία!, νά δοῦμε παλιές γνώριμες φυσιογνωμίες. Βαδίζουν, τρέχουν, χαζεύουν. Βλέπουν θεία λειτουργία μέσα από τις δθόνες χρωματιστῶν TV, πού οί καταστηματαρχες άφησαν άναμμένες. 'Η 'Απριλιάτικη λουλουδιασμένη άτμόσφαιρα τους μαγνητίζει.... κνηγοῦν τὸν ήλιο νά τους ζεστάνει τὰ μάτια, τὸ κορμί, ..., τὴν ψυχή.

Μικρά τὰ βήματά μου, τότε, έκαναν νά φαίνονται μεγάλες οί άποστάσεις πού οί τροχοί, τώρα, μίκρυναν. Παλιές, έπιβλητικές και χωρίς τὰ έξζητημένα στολίδια πού επέβαλε ὁ έκσυγχρονισμός, οί εκκλησιές μας. Περνούσαμε άπ' όλες, τέτοια μέρα. Νά προσκυνήσουμε, νά μαντέψουμε... ποιός 'Επιτάφιος θά βγει τὸ βράδυ πρώτος. 'Η άναμέτρηση; Στην κεντρική πλατεία! Και ή περηφάνεια διπλή και τριπλή. Μαζί με τὴν καλλιτεχνία — κουβούκλειο και φωτισμός, διακρίνονταν έμμεσα και οί νοικοκυρές — έστελναν τὰ καλύτερα λουλούδια του κήπου τους για τὸ στόλισμα Του. Τώρα διακοσμούνται με άγορασμένα και μπόλικα πλαστικά.

Σάν πέσει τὸ σκοτάδι — κι' αυτό άργεΐ νά έρθει τώρα με τὴν άλλαγή τῆς ώρας, άνοιξη και φθινόπωρο, δλοι με μία πένθιμη λαμπάδα στο χέρι, θά τρέξουν ν' άκούσουν και νά ψάλλουν: «Αί γενεαί πᾶσαι, ύμνον τῆ ταφῆ σου προσφέρουσι, Χριστέ μου». Οί γέροντες και οί άνάπηροι θά μεταφερθοῦν νοερά στον ιερό χῶρο — ή TV είναι έδῶ είδος πρώτης ανάγκης.

Θέλοντας νά κρατήσω άγνή τὴ μνήμη τῆς ένορίας μας, άναζήτησα ένα στασίδι εκκλησιας, δεμένης με τὴν παράδοση. Τέτοια έμεινε, του μοναστηριου τῆς Πανα-

γιας του Ντουραχάν. Χτίστηκε, τότε, το 1434, από τον μπεϊλέρμπεη της Ρούμελης τον Τουρχάν πασά! 'Από την κρεβάτα του σπιτιού μας τ'όβλεπα, από μικρό παιδί, σαν μιὰ καλοβαλμένη λευκή πινελιά — πέρα, μακριά, στους πρόποδες του γκριζου βουνού ν' άγναντεύει κατά τή λίμνη. Τήν άπόσταση, τήν έκμηδενίζουν πολλά ΙΑ ή ΙΒ που θά συναντήσεις στην άνηφοριά του, όποιαδήποτε μέρα κι' άν πās. Μά τούτη τή νύχτα, έχει τó δικό της μεγαλειό. Δέ χρειάζονται μαύρα πέπλα και κορδέλες — σύμβολα του θάνατου. Είναι νύχτα, με σκοτεινό τó θόλο τ' ούρανού και άπειρα καντήλια — τ' άστέρια. Τά βαρκά με τά καλάμια και τίς λεύκες, φαίνονται πιό μαύρα κι' από μαύρα. 'Η φύση από μόνη της, δίνει τó σκηνικό και τή νότα που έπιβάλλει ή ώρα και ή στιγμή.

Τó υγρό και ψυχρό άεράκι που έρχεται από τή μεριά τής λίμνης, τó κόβει ó ψηλός τοίχος — σύνορο του μοναστηριού, και τó προαύλιο φωτισμένο από τά κεριά αύτων που ίσως δέν άντέχουν τή μυρωδιά του καμένου κεριού. Σκύβω για νά περάσω τó κατώφλι τής μισοσκοτεινης έκκλησιās. Μικροσκοπική, με τοίχους χωρίς άγγελους και άγιους από ένα ύψος και πάνω. Οί ζωγραφισμένοι σε καναβάτσο — κολλημένο ύστερα στον τοίχο — άγιοι, χωρίζονται με μία κάθετη λουρίδα άσβέστη. Τó Εύαγγέλιο και τά ψαλτήρια, φωτίζονται μόνο από τó φώς των κεριών — δέ μπήκε άκόμα, ούτε και θά μπει πιστεύω, ήλεκτρικό. Δέ στολίστηκε ó τροϋλος με μπρούντζινο πολυέλαιο με λάμπες μπαγιονέτ και ψευτοκρύσταλλα — ή θέση αύτή είναι για πολυκάντηλο. (Οί προσφορές των πιστών και ή προσωπική εργασία του παπα - Θανάση, των δύο νεαρών μοναχών, των πολλών μαθητριών και φοιτητριών, έγιναν οίχημα για οίκοτροφείο και γηροκομείο). Δέν έχει δεξιό και άριστερό αναλόγιο. Κάπου έκει στά δεξιά, στέκεται χορωδία γυναικών — κατευθύνει τούς ύμνους προς τον ούρχνό και συνοδεύεται άπ' όλο τó εκκλησίασμα.

Νεαροί γονεΐς μπαίνουν συνέχεια. Σηκώνουν στά χέρια τά παιδιά. 'Ασπάζονται τήν εικόνα τής Παναγίας — στολισμένη με φτωχικά άφιερώματα, και τον άπέριττό χρυσοκέντητο 'Επιτάφιο Θρήνο. (Σ' ένα μικρό τραπεζάκι είναι άπλωμένο τούτο τó πανί — που τόσο πόνο και δάκρυα συμβολίζει τó θέμα του. Και είναι σκεπασμένο ... με λουλούδια του βουνού και του κάμπου). Σ' ένα καθαρό χαρτομάνδηλο βάζουν λίγα πέταλα — θά φτιάξουν φυλαχτό, και όδηγοϋν τά μικρά νά περάσουν σταυρωτά κάτω από τó τραπέζι — ποιός είπε ότι οί νέοι έχασαν τή θρησκευτική συνείδηση; Θυμήθηκα τήν τρομάρα και κατάνυξη που ένοιωθα, τότε, που με έβαζαν νά κάνω τó ίδιο — και κρατιόμουν θαρρείς από ένα φύλλο δάφνης που έβρισκα στο δάπεδο, και τó 'παιρνα μαζί μου. Σε κάθε εκκλησιά είναι και τώρα, σκόρπια παντού.

Μέ σπαραγμό ψυχής άκούγεται: «'Ω φώς των όφθαλμών μου, γλυκύτατόν μου τέκνον, πώς τάφω νυν καλύπτει»; και στεγνά από συγκίνηση τά χείλη ψάλλουν: «'Η ζωή έν τάφω κατετέθης, Χριστέ, ... και έπήγασας τῷ κόσμῳ τήν ζωή», γιατί ούπως «έρρανον τον τάφον, αί μυροφόροι μύρα, λίαν πρωϊ έλθοϋσαι», έτσι και κάθε οίκογένεια, κάποια στιγμή μέσα στο χρόνο, κήδεψε άγαπημένα πρόσωπα.

Τó πολυκάντηλο και τά καντήλια μπροστά στο ιερό, κουνήθηκαν με μιὰ λαμπάδα, και σε λίγο ó παπάς θά πει: "Άγιος ό Θεός, "Άγιος 'Ισχυρός, "Άγιος 'Αθά-

νατος ἐλέησον ἡμᾶς, — θὰ γίνεи ἡ Περιφορά. Στους δρόμους τῆς πόλης, πρὶν ἀπὸ ὄρες περίμεναν τούτη τῇ στιγμή. Καὶ οἱ ἐπιτάφιοι θὰ συναντιόντουσαν, ὕστερα ἀπὸ τὰ τρισάγια στὰ σταυροδρόμια, στὴν πλατεία, γιὰ νὰ γυρίσουν πάλι πίσω. Ἐδῶ, καθὼς κανένας δὲν τοὺς περιμένει, δὲν ἔχουν πρόβλημα χρόνου. Καὶ ἡ περιφορά γίνε-ται μόνο γύρω καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ κεντρικὰ στασίδια γιὰ νὰ καταλήξει στὸ ἱερό.

Μερικοὶ στέκονται γιὰ τὴ συνέχεια... ἄλλοι πάλι κοιτάζουν τὸ ρολοῖ τοῦ χεριοῦ — κάποιος ἄρρωστος, κάποιο παιδί, κάποια κούραση τῆς ἀγχοτικῆς μέρας, κάποιος τέλος πάντων λόγος,... τοὺς ἀναγκάζει νὰ φύγουν.

Καὶ πάλι στους δρόμους, λοιπόν! Μὲ τὴν ἀπότομη ἀλλαγὴ — ἀπὸ τὴ γαλήνη στὴν ἀγριάδα, νομίζω θὰ δῶ μπροστά μου τὰ ὄργανα τῆς τάξης: ἀπαγορεύεται... ἄλ-λαξε κατεύθυνση... σὲ λίγο θὰ βγεῖ ὁ Ἐπιτάφιος. Μὰ μ' ἔκαναν ἔτσι, νὰ ζώσω τὴν πόλη καὶ νὰ περάσω σχεδὸν ἀπὸ κάθε ἐνορία. Νὰ δῶ κόσμο μὲ κεριὰ ἀναμμένα, νὰ δῶ τίς πόλεις τῶν ἀναπαυμένων — τὸ καντήλι τοῦ κάθε φτωχοῦ ἢ πλούσιου νὰ τρε-μοσβῆνει. Εἶναι ἡ μέρα τῶν νεκρῶν καὶ οἱ ζωντανοὶ περιμένουν τὴν ἀνάσταση ὅλων. Εἶναι μεσάνυχτα καὶ στους δρόμους κυκλοφοροῦν χιλιάδες αὐτοκίνητα μὲ τόσο ἄλ-λοιώτικο σκοπό, ἀπὸ τὸ σκοπὸ τῆς κάθε ἄλλης τετριμμένης μέρας. Γιὰ μιὰ ἀκόμα μέρα θὰ μᾶς βαραίνει τὸ πένθος τῆς Ὁρθοδοξίας, γιὰ μιὰ ἀκόμα μέρα θὰ χαιρετιό-μαστε μὲ τὴν εὐχὴ καὶ τὴν ἐλπίδα : ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ.

ΜΑΙΡΗ ΚΟΛΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Ποῦ πᾶς
μὲ τὸ γυμνὸ παλμὸ τῆς καρδιάς σου;

Ἄλλα:

Τὸ κρέας καὶ ἡ ἀρετὴ
ἡ μαργαρίνη καὶ οἱ μαργαρίτες
ἡ δόξα καὶ ἡ φτέρνα τοῦ Ἀχιλλέα
μᾶς προσφέρονται τυλιγμένα
σὲ χρυσόχαρτο ἐμπορίου.

Ἄλλα σοῦ λέω
ἀκόμα καὶ τὸ σέξ
καὶ τὸ φιλι τοῦ Ἰούδα!

Ποῦ πᾶς
μὲ τὸ ξεστηθωμένο αἶσθημα
τῆ γυμνῆ «καλημέρα»;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΑΛΑΝΗΣ

ΠΟΠΗ ΠΙΤΟΥΛΗ - ΜΑΡΝΕΛΗ

ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

Συνήθεια παληά, νά σημειώνω, ό,τι γύρω, μου κάνει έντύπωση! Γυρίζω λοιπόν σελίδες και μαζί ξετυλίγονται οί άναμνήσεις. Σταματώ σ' ένα άπόγευμα στη γειτονιά και δρόμος μου ή Μιχαήλ 'Αγγέλου!

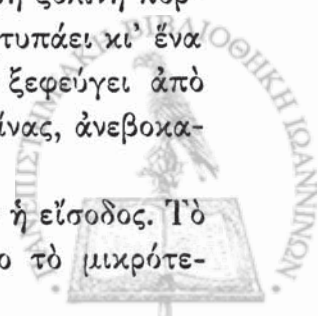
Σούρουπο! κι' ή ώρα τής γειτονιάς. Οί περικοκλάδες, σκωμένες πάνω στις μάντρες, στέλνουν εύωδιές στους διαβάτες κι' άκούγονται άναστενάγματα. — "Αχ τὸ γιασεμί σου!, άχ τὸ άγιοκκλημα!, μαλακτικό τής καρδιάς. — Τά παιδιά σκίζουν τὸν άέρα με τὰ ξεφωνητά και τις τρεχάλες. Τέλεια έκτόνωση. Μιά μπάλα σπάει ένα τζάμι κι' ό καυγάς άνάβει στη στιγμή — παληόπαιδα, στα τσακίσματα...

Και τὰ παληόπαιδα, τρέχουνε πότε από τή μιὰ και πότε από τήν άλλη, για νά γλυτώσουν τὸν ζυλοδαρμό. Δίπλα, ή γηραιά γέφυρα τής κυρά Φρόσως βαμμένη κόκκινη με πράσινες κι' άσπρες λαδομπογιές όλόγυρα, ως πάνω στη ξύλινη στέγη, άπλωμένη κοντά σάν μεγάλη βεντάλια νά τή δροσίζει, ή μεγάλη καρυδιά, φυτεμένη στὸν τεράστιο αὐλόγυρο, δυὸ - τρεῖς τουρίστες, καθισμένοι στὸ άπέναντι πλακόστρωτο, προσπαθοῦν νά σηκώσουν τήν ξύλινη γέφυρα σέ σκίτσο — έχουν άκουμπήσει κάτω τις φωτογραφικές μηχανές και τὰ σακίδια με τὰ ύπάρχοντα - κάπου κάπου ξύνουν τ' άγτένιστα γένεια και μαζεύουν τὰ δάχτυλα κάτω από τὰ παράξενα πέδιλα. Σκυμμένη στὸ πρεβάζι, στὸ στενὸ παράθυρο, ρίχνω τὸ συλλογισμό μου άπέναντι.

Μιά μεγάλη μάντρα σέ σχῆμα χοντροῦ φιδιοῦ, κρατάει και κρύβει από τὰ μάτια τοῦ κόσμου, ένα όλόκληρο μικρὸ νοικοκυριό. Τὸ νοικοκυριό, τής κυρά Εὐρώπης στη γωνίτσα, άκουμπισμένο στη μάντρα, τὸ έργαστήρι τής άσημουργίας εκεί ό μεγάλος γυιός, δουλεύει από τὸ πρωτὶ ως τὸ βράδυ, σκυμμένος σ' ένα ζυλοτράπεζο, τὸ άσήμι, καρφίτσες πολυτελείας, ένα ένα ένώνει τὰ μικρὰ άσημένα συρματάκια με μιὰ ψιλὴ λαβίδα. Λυτὴ τήν ώρα τοῦ δειλινοῦ, πάνω στη στέγη τοῦ μικρομάγαζου, δυὸ εργάτες μαζεύουν γρήγορα γρήγορα τὰ κεραμίδια και πέντε πέντε μαζί, τὰ δίνουν σ' άλλους εργάτες, πού με γέλια τ' άπιθώνουν πάνω στη γῆς...

"Εχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε. Πῆγα επίσκεψη στη γειτόνισσα. "Ενα μαῦρο σκυλάκι, ό άράπης, με ύποδέχεται με χοροπηδήματα και γαυγίσματα, κουνάει πάνω κάτω τήν οὐρά του και δίνει σῆμα πώς κάποιος πέρασε τήν μικρὴ ξύλινη πόρτα. Φυσικά πίσω από τήν πλάτη σου καθώς κλίνει τὸ ξύλινο φύλλο, χτυπάει κι' ένα μικρὸ καμπανάκι, κι' έτσι, κανείς άπ' αὐτοῦς πού μπαινοβγαίνουν, δέν ξεφεύγει από τὰ μάτια τής νοικοκυράς. Τὸ μικρὸ κουρτινάκι στὸ παράθυρο τής κουζίνας, άνεβοκατεβαίνει και δυὸ σουβλερὰ μάτια, καρφώνονται στὸ τζάμι.

Τὸ σπιτάκι πολὺ μικρὸ, ἴσα ἴσα δυὸ δωμάτια κι' ένα τετράγωνο ή εἴσοδος. Τὸ ένα δωμάτιο, χρησίμευε για κρεβατοκάμαρα και σαλόνι μαζί, τὸ άλλο τὸ μικρότε-

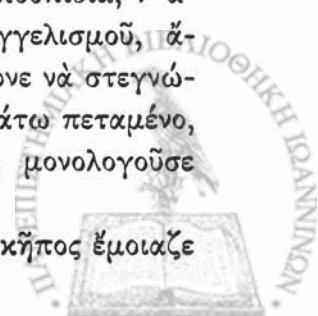

ρο κουζίνα, καθιστικό και ύπνοδωμάτιο, παχειές κουρελοῦδες κάλυπταν ὅλο τὸ τσιμεντένιο πάτωμα, τὰ παιδιὰ ἦτανε πολλά, τέσσερα κορίτσια καὶ δύο ἀγόρια, μαζί κι ἡ ἄξια μάννα. Δίπλα στὴν πόρτα, οἱ καλογουαλισμένες παντόφλες τῆς κυρὰ Εὐρώπης. Τὶς ἄφινε ἐκεῖ, κάθε πού ἔμπαινε, γιὰ νὰ μὴ κουβαλάη μέσα τὰ χῶματα τῆς αὐλῆς. Τὰ ζεστά τσουράπια τάπλεκε τὸ χειμῶνα καθισμένη στὸ μικρὸ πεταχτὸ παράθυρο μὲ τὶς σιδεριές, κι' ἔβλεπα ἀπ' ἀπέναντι τὶς μικρὲς κονταρίτσες νὰ πηγαινοέρχονται μὲ γρηγοράδα πίσω ἀπὸ τὸ κουρτινάκι, πότε πότε σήκωνε τὴν ἀκρίτσα του γιὰ νὰ δῇ ποιὸς περνάει στὸ δρόμο καὶ πάλι ἄφηνε, γιὰ νὰ προχωρήσῃ τὸ καλτσάκι της.

Κάθισα στὸ ντιβάνι κι' ἔφερα τὰ μάτια μου ὀλόγυρα τέτοια παστράδα δὲν εἶχα ποτὲ ξαναδεῖ...τὰ κουρτινάκια κάτασπρα καὶ οἱ φίντες μὲ τὸ κοφτὸ ἀσπροκέντι κάτω ἀπὸ τὸ ντιβανοσκέπασμα ἄστραφταν, πάνω ἀπὸ τὴν πυρωμένη μασίνα ἓνα μπουχαρί. Ἐκεῖ τὸ μπρούτζινο γουδι μὲ τὸ γουδόχερο, τὸ θυμιατό, ὁ μῦλος τοῦ καφέ, ὅλα καλογουαλισμένα κι' ἔτοιμα νὰ χρησιμοποιοῦν, πῆρα τὸ ποτηράκι μὲ τὸ βυσσὶ καὶ περίεργα κύτταζα, μιὰ τὸ κατακάθαρο δωμάτιο καὶ μιὰ τὰ πολλὰ πρόσωπα τῆς οἰκογένειας, διερωτοῦμεν! πὼς χωροῦσαν ὅλοι αὐτοὶ μέσα σὲ δύο δωμάτια καὶ πὼς διατηροῦσαν τέτοια καθαριότητα — Κούκλα μου, νυφοῦλα μας, μ' ἔσφιξε ἡ κυρὰ Εὐρώπη καὶ μὲ φίλησε, ἐμεῖς ἐδῶ στὴ γειτονιά εἴμαστε ὅλοι ἀγαπημένοι. Θὰ δῆς δὲ θὰ σοῦ λείψῃ ἡ μάννα — καὶ δὸς του καὶ μὲ ξαναφίλαγε καὶ μ' ἀγγάλιαζε, τὶ ὄμορφα πού γελοῦσε καὶ πόσο μὲ ζέστανε. Αὐτὸ τὸ μαντήλι τὸ σφυχτοδεμένο στὸ σουβλερό της κεφάλι, πάνω ἀπὸ τὸ ρυτιδιασμένο πρόσωπο, τὸ αὐχανισμένο ἀπὸ τὶς κακουχίες καὶ τὰ πολλὰ βάσανα, πού τὶς φόρτωσε ἡ περιπέτεια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, αὐτὸ τὸ μαντήλι πού τὸ ἀγαποῦσα ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου, γιὰτὶ τύλιγε καὶ τὸ κεφάλι, τῆς μάννας μου, πόσο θάθελα κι' ἐγώ, νὰ τὸ φιλήσω, νὰ τὸ χαϊδέψω, αὐτὸ τὸ μαῦρο μαντήλι, πού τὸ φοροῦσαν οἱ πιὸ πολλές μάννες ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Γεμάτο φαρμάκια καὶ πίκρες. Εὐχαριστῶ κυρὰ Εὐρώπη εἶπα μόνο, κι' ἐγώ μὲ τὴ σειρά μου. "Ὅλους θὰ σᾶς ἀγαπῶ. Ἀπὸ τότε κι' ὕστερα ἦτανε ὁ ἀνθρωπὸς μου. Κάθε πρωτὶ μὲ καλημέριζε καὶ μοῦ γελοῦσε." Ἡξέρα πὼς ὅ,τι κι' ἂν μοῦ τύχαινε ἔτσι καὶ φώναζα θᾶτρεχε. Φόβος νὰ λείψῃ δὲν ὑπῆρχε, πηγαινοερχότανε στητὴ καὶ ξερακιανὴ ὅλη μέρα, μέσα κι' ἔξω καὶ διαφέντευε τὸ σπιτικό της καὶ τὸν κῆπο της.

Τὸ σπιτάκι ἦτανε χτισμένο στὴν ἄκρη τοῦ μεγάλου κήπου, ἀπέναντι τὸ μικρὸ ἐργαστήρι τῆς ἀσημοουργίας, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά κρυμμένος στὴ γωνία ὁ ἀπόπατος. Ὑστερα ἓνας μικρὸς χῶρος περιφραγμένος μὲ χοντρὸ σύρμα, ἔκλινε καμμιὰ δεκαριά κότες, ἐκεῖ πῆγαιναν ὅλα τ' ἀποφάγια τῆς οἰκογένειας, πιὸ κεῖ ἓνα μεγάλο κλειστὸ καζάνι, σ' αὐτὸ φύλαγε σὰν κόρη ὀφθαλμοῦ τὴν ἄσπρη πηχτὴ ἀσβέστη. — Τ' εἶμαι ἐγώ, παληονοικοκυρὰ; τὸ καζάνι μου τῶχω κλεισμένο νὰ μὴ πέσουν σκουπίδια, ν' ἀστράφτῃ! — Δυὸ τρεῖς φορές τὸ χρόνο, ἡ πρώτη παραμονὲς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἄσπριζε ὅλα τὰ τοίχια ὀλόγυρα καὶ τὸ σούρουπο, καθὼς ἡ ἀσβέστη ἔπαιρνε νὰ στεγνώσῃ, μοσκοβολοῦσε ὁ τόπος παστράδα. Οὔτε φύλλο δὲν βρισκόταν κάτω πεταμένο, οὔτε ἓνα πετραδάκι — π' ἀνάθεμα τὸν πατέρα σας καὶ τὴ μάννα σας, μονολογοῦσε σκύβοντας νὰ τὰ μαζεύει στὸ κάθε της πέρασμα.

Τὴν ἀνοιξή, πέντε ἔξ βυσσινιὲς ἀνθίζανε ὅλες μαζί καὶ τότε, ὁ κῆπος ἔμοιαζε

νυφιάτικος. Ὁρες καθόμουν καὶ τὸν κύτταζα κι' ἀργότερα, μ' ἓνα σουρωτήρι γεμάτο βύσσινα. Ἐφόδιαζε τὶς φιλενάδες τῆς γιὰ γλυκὸ ἔτσι μάζευε καὶ τὸ χαρτζιλίκι τῆς — πέντε δρχ. τὴν ὁκὰ μάτια μου, πολλὰ δὲν εἶναι, μόνο νὰ τὸ βράσης στὴν μεγάλη κατσαρόλα μὴν ἀφρίση καὶ χυθῆ, νὰ τοῦ βάλῃς καὶ μπαρμπαρόζα καὶ νὰ τραβήξῃς καὶ τὴν ἄφρη, νὰ τὸ καλοδέσης νὰ μὴν ξυνίση. Μὲ τόνα χέρι κρατοῦσε τὸ ἄδειο σουρωτήρι καὶ τὰ λεπτὰ καὶ μὲ τὸ ἄλλο ἴσιωνε τὰ συρματένια γυαλιά, πεσμένα πάνω στὴ σουβλερὴ τῆς μύτη.

Στὴ μέση τοῦ κήπου, μιὰ πυκνὴ μουριὰ γιὰ τὸν ἴσκιο, τενεκέδες μὲ μολόχες βαμμένα μὲ πηχτὴ ροζ ἀσβέστη, κλίνανε τὴ τσιμεντένια σκάλα, καὶ κάτω ἀπὸ τὴ δαμασκηγιὰ στὴν ἄλλη ἄκρη, τὸ καζάνι μὲ τὴ φωτιά καὶ τὸ σκαφίδι. Ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὴ νύχτα, κάθε Σάββατο τὸ καλοκαίρι, ἐπλενε ἀνασκουμπώνοντας τὰ ντρίλινα μανίκια, τὰ ροῦχα ὅλης τῆς μεγάλης οἰκογένειας.

Τὰ βράδια μὲ τὶς πολλὲς ζέστες, μαζεύονταν οἱ φιλενάδες στὸ πλατὺ κεφαλόσκαλο τῆς μεγάλης ἐπὶ σκηνηῆς πόρτας, κουβέντιαζαν ψυθιριστὰ καὶ κρυφογελοῦσαν, γιὰ ὅτι παράζενο — τὴν παληοβρώμα — φώναζε κάπου κάπου — τὴν παλιοπουτάνα θὰ τὴν ξεσκίσω — κι' ἔτσι καθὼς νευρίαζε, σήκωνε τὸ πηγούνι ψηλά, σούρωνε, τὰ φρύδια ἴδιος βυζαντινὸς ἅγιος κι' ἔσφιγγε κάτω ἀπὸ τὰ καλαμένια πόδια τῆς, τὴν σουρωτὴ πάνινη φούστα.

Μιὰ ζωὴ ἢ κυρὰ Εὐρώπη, βάσταζε στὴ ράχι τὸ σπιτικὸ — χήρα μ' ἕξ παιδιά, ξεριζωμένη ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία, εἶχε βάλει βαθιὰ τὶς ρίζες τῆς ἐκεῖ, εἶχε τὴ φτώχεια τῆς. Μ' αὐτὴ ποιὸς τὴν κύτταζε, ὅταν μάζευε τὰ καλτσοφορεμένα πόδια στὸ ντιβάνι τῆς κουζίνας, μὲ τὰ γλυκὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν. Ὀλόγυρα, ξέχναγε τὰ βασανὰ τῆς καὶ τὸ σπῖτι γέμιζε ἀπὸ καλωσύνη, χαρὰ καὶ γέλια.

Πρὶν λίγο καιρὸ, ἡ οἰκογένεια ἔλειψε. Ρώτησα καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι νοίκιασε ἄλλοῦ ὁ γυιὸς ἀνυπόμονος, ἔδωσε τὸ σπῖτι ἀντιπαροχῇ. Ἡ πολυκατοικία, τὸ διαμέρισμα, τὸ μεγάλο κέρδος, τὸ καλοριφέρ, οἱ μηχανικοί, τοῦ σήκωσαν τὸ μυαλὸ τοῦ καλοῦ παιδιοῦ, μιὰ ζωὴ ὀλάκερη τυρανισμένη, σχυμμένο στὸ ξυλοτράπεζιο νὰ πελεκᾷ τὸ ἀσήμι, ἓνα καλλίτερο μαγαζί, θὰ τὸν ἀνακούφιζε, ἦρθαν λοιπὸν οἱ μηχανικοί, τὰ κουβέντιασαν κι' ὕστερα οἱ ἐργάτες καὶ ἀφοῦ τέλειωσαν τὰ κεραμίδια, μὲ μεγάλα σκεπάρνια, ἄρχισαν νὰ τραβοῦν τὰ σαρακοφαγωμένα καδρόνια, οἱ σκουριασμένες πρὸκες, τρίζανε λὲς καὶ σκούζανε γιὰ τὸ μεγάλο χαλασμό. Ἐνα ἓνα, τὰ μεγάλα σανίδια πέσανε μὲ δύναμη στὸ χῶμα σὰν πεθαμένα. Σὲ λίγο ρίζανε καὶ τὰ τοίχια καὶ δὲν ἔμεινε τίποτε ἀπὸ τὸ μικρὸ μικρὸ πεντακάθαρο σπιτάκι. Ἡ κυρὰ Εὐρώπη πέθανε σὲ ξένο σπιτικὸ, ἡ γειτονιὰ χάλασε, δὲν ἔχει πιά πρόσωπο, τίποτε ὁμορφο, φτωχὸ κι' ἀληθινό....

Τὸ τετράδιο κλείνει, οἱ ἀναμνήσεις σταματοῦν στὸ μικρὸ δρομάκι, μὲ τὰ κόκκινα γεράνια, τὶς ντάλιες καὶ τὶς μάντρες, μὲ τὸ μῶβ φραγκοστάφυλλο ἀνεβασμένο ψηλά στὴν κρεμαστὴ ξύλινη γέφυρα.

II. ΠΙΤΟΥΛΗ-ΜΑΡΝΕΛΗ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

FERNAND STUDER

Για την 'Ελλάδα Κέντρο 'Ερευνῶν Ζαγορίου Κῆποι 'Ιωαννίνων.

Οι περιοχές τοῦ Ζαγορίου τῆς Κόνιτσας τῆς Πρέσπας, ἔγιναν ἀπ' ὅλη τὴν Εὐρώπη κατὰ προτίμηση οἱ περιοχές τοῦ φωτογραφικοῦ κυνηγιοῦ μου καὶ παρατήρηση ζώων.

Ἔτσι, ἐδῶ καὶ 3 χρόνια, ἀφιερῶνω περίπου 4 μῆνες κάθε χρόνο γιὰ νὰ ἐρευνήσω τὰ ἔχνη τῶν μεγάλων θηλαστικῶν ποὺ ἔγιναν σπάνια ἢ καὶ ἐξαφανίστηκαν ἀκόμα, σὲ πολλές χῶρες τῆς Εὐρώπης σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ πολλές χῶρες προβλέπουν σοβαρὰ τὴν ἐπανεισαγωγή αὐτῶν τῶν εἰδῶν. Μερικὲς χῶρες τὸ ἔχουν ἤδη πραγματοποιήσει, ὅπως ἡ Σουηδία μὲ λύκους, ἡ Ἑλβετία μὲ τὸ λύγκα καὶ τὴ βίδρα καὶ ἡ Ἰταλία μὲ τὰ ἐλάφια στὸν Ἐθνικὸ δρυμὸ τοῦ ABRUZZO.

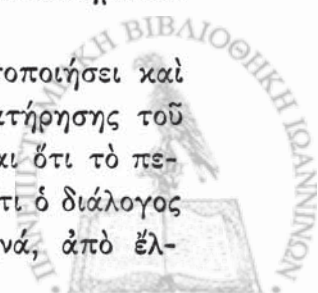
Ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐπανεισαγωγή νέων εἰδῶν στοιχίζει πολὺ καὶ σὲ χρόνο καὶ σὲ χρῆμα χρειάζονται συχνὰ πολλὰ χρόνια γιὰ νὰ θεωρηθεῖ τὸ ἀποτέλεσμα θετικό· γι' αὐτὸ ὅταν ἡ πανίδα ἀρχίζει νὰ σπανίζει, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ μπαίνουν σὲ ἐνέργεια ὅλα τὰ μέσα προστασίας καὶ διατήρησης τοῦ βιοτόπου της, ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς καὶ τεχνικὲς ἐπιδράσεις, ὅπως π.χ. ὁ ξέφρενος τουρισμὸς, ἡ ἀνεξέλεγκτη βιομηχανία, τὸ ἀσυλλόγιστο κυνήγι.

Μὲ λίγα λόγια, οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ζοῦν σὲ ἀρμονία μὲ τὴ φύση καὶ νὰ μὴν ἀπαιτοῦν συνεχῶς νὰ τὴ δαμάζουν, τὴ στιγμή ποὺ μάλιστα, ἀκόμα καὶ ἄρρωστη αὐτὴ ἡ φύση ἔχει ἀκόμα τὴ δυνατότητα νὰ μᾶς ζήσει.

Ἡ Ἑλλάδα ἔφθασε σ' ἓνα κριτικὸ σημεῖο. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ἡ εἰσοδὸς της στὴν Κοινὴ Ἀγορὰ τὴν φέρνει κοντὰ στὶς χῶρες ποὺ συνειδητοποίησαν τὴν ἀξία τῶν φυσικῶν βιοτόπων. Συχνὰ ὅμως, ἀπὸ θαῦμα καί, μερικὲς φορές, χάρη στὴν καλὴ θέληση ἀνθρώπων ποὺ ἀγαποῦν τὴ φύση καὶ παθιασμένων βιολόγων, αὐτὲς οἱ χῶρες κράτησαν «πράσινες» ζῶνες, πραγματικὸς πνεύμονες τῶν ὑπερκατοικημένων πόλεων ποὺ πνίγονται ἀπὸ ὅλων τῶν εἰδῶν τὶς μολύνσεις.

Εἶναι λοιπὸν ἡ στιγμή ποὺ χρειάζεται καὶ ἡ Ἑλλάδα νὰ συνειδητοποιήσει καὶ νὰ δράσει γρήγορα γιὰ ν' ἀντεπεξέλθει στὶς τεράστιες δυσκολίες τῆς διατήρησης τοῦ περιβάλλοντος ἀπὸ τὴ θάλασσα ὡς τὸ βουνὸ οἱ ἄνθρωποι παραπονοῦνται ὅτι τὸ περιβάλλον τους γίνεται ἀβίωτο. Στὴν πραγματικότητα διαπιστώνουμε ὅτι ὁ διάλογος τοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὴ φύση γίνεται ὅλο καὶ πιὸ περιορισμένος καὶ συχνὰ, ἀπὸ ἔλλειψη πληροφόρησης, γίνονται τεράστιες καταστροφὲς στὸ περιβάλλον.

ἌΟ πρῶτος στόχος γιὰ νὰ συνειδητοποιήσουν οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου, εἶναι μιὰ

πληροφόρηση και μιὰ άμεση έπαφή με όλα τὰ όπτικοακουστικά μέσα, πού ή σημερινή τεχνική διαθέτει καθώς και μερικοί πρωτοπόροι στο άντικείμενο τής προστασίας τής φύσης.

Σκέπτομαι τὰ άτομα πού έχουν μιὰ επίδραση πάνω στους Θεμελιωτές του αυριανού πολιτισμού, δηλ. τους ύπουργούς, τους βουλευτές, τους προέδρους κοινοτήτων των πιό μικρών χωριών πού βρίσκονται χαμένα στα βουνά. Μόνο με μιὰ άντικειμενική και πλήρη μελέτη δηλ. πολύ σοβαρή, πού μάς δίνει ύλικό για να τὸ συμβουλευτούν οι άνθρωποι, θύματα των οικολογικών καταστροφών, όπως π.χ. ή μονοκαλλιέργεια, είναι δυνατό να έχουμε μιὰ «ποιότητα ζωής».

Είναι ενδιαφέρον τὸ γεγονός ότι διαπιστώνεται, οι μύθοι και οι προκαταλήψεις πάνω σ' αυτό ή τὸ άλλο ζῶο, μπορεί να είναι ή βάση πολλών αντιρρήσεων για τους ανθρώπους π.χ. για τὸ λύγκα (LYNX LYNX), ή επανένταξη του επέτρεψε στο τεχνικό επίπεδο, να διαπιστωθεῖ τοπικά μιὰ γενική βελτίωση των ποιοτήτων των όνυχοειδών και μιὰ μείωση των δασικών καταστροφών πού οφείλεται στο διασκορπισμό: παρατηρήθηκε επίσης μιὰ μείωση των σαρκοφάγων, πράγμα πολύ ενδιαφέρον σε περίπτωση λύσσας τής άλεπούς π.χ., στην περίπτωση τοπικής θήρας του λύγκα όταν σταθεροποιεῖται ο πληθυσμός και, από επιστημονική άποψη επιτρέπει να τεθεῖ ή ζωολογική έρευνα σε ύψηλό επίπεδο: π.χ. τηλεμετρική παρακολούθηση πληθυσμών λύγκα, σύγκριση δεδομένων με άλλες χῶρες και, γενικά, μελέτη τής επίδρασης του λύγκα σε μερικά άλλα ζῶα του δάσους.

Ποιός θα πίστευε ότι ο λύγξ θα μπορούσε να έχει τόσο μεγάλη σημασία σ' ένα οικοσύστημα σαν του βορρᾶ τής Ελλάδας; Η χρησιμότητά του έχει αναμφισβήτητα άποδειχθεῖ κι όμως στην Ελλάδα δεν γνωρίζει κανείς τίποτε πάνω σ' αυτό τὸ θαυμάσιο αἰλουροειδές ύπερθύτη δηλ. πού βρίσκεται στο τέλος τής τροφικής άλυσίδας: γι' αυτό τὸ λόγο μπορεί να τραφεῖ από διάφορα επίπεδα ζώων χορτοφάγων και σαρκοφάγων πού προέρχονται από τὰ ἴδια δάση.

Δύο άλλοι θύτες σαρκοφάγοι ή και παμφάγοι κατέχουν μιὰ παρόμοια θέση: ή καστανή άρκούδα και ο λύκος τής Ευρώπης είναι οι άνταγωνιστές του λύγκα.

Στην Ελλάδα δεν γνωρίζουμε για τους λύκους παρά τὸν άριθμὸ των σκοτωμένων για τήν πριμοδότηση. Γύρω από τή συμπεριφορά του λύκου υπάρχουν ακόμη πολλοί μύθοι και προκαταλήψεις. Σ' αυτό για άλλη μιὰ φορά μπορεί να υπάρξει μακροπρόθεσμη θεραπεία μόνο με μιὰ καλή εκπαίδευση του κοινού. (ας ελπίσουμε ότι δεν είναι πολύ άργά).

Σ' αυτές τις περιπτώσεις μπορεί κανείς να εκμεταλλευτεῖ τήν δεκτικότητα των παιδιών.

Μαθήματα στα σχολεία με προβολές φωτεινών διαφανειών και ταινιών, έφεραν στην Ιταλία καταπληκτικά αποτελέσματα σε γονεῖς και σε παιδιά.

Για τους λύκους στην Ελλάδα μόλις καταργήθηκε ή πριμοδότηση. Είναι βέβαια μιὰ μικρή πρόοδος για τήν προστασία τους, γιατί σε μιὰ πολιτισμένη χώρα δεν επιτρέπεται να απειλοῦνται συστηματικά ύλόκληρα κοπάδια λύκων για μερικές καταστροφές πού συχνά οφείλονται σε σκύλους πού δεν έχουν τραφεῖ άρκετά και έγ-

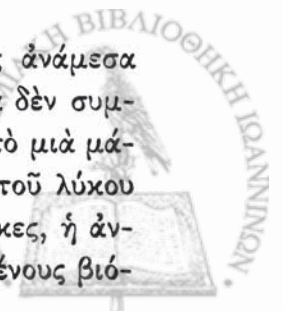
καταλείπονται στη φύση και στα περίχωρα των πόλεων. Πρόκειται για μιὰ πραγματική μάστιγα για τὴν ὁποία ἄμεσος ὑπεύθυνος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος ἔχει ἐπιλέξει τοὺς σκύλους γιὰ νὰ τὸν ὑπηρετοῦν στὸ κυνήγι ἢ γιὰ νὰ φυλάνε τὰ πρόβατα ἢ ἀπλὰ γιὰ νὰ τοῦ κρατοῦν συντροφιά. Αὐτὰ τὰ ἐγκαταλειμμένα σκυλιὰ εἶναι ἀληθινὸς κίνδυνος ὄχι μόνο γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὰ ζῶα ἀλλὰ ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς λύκους, εἰδικὰ ὅταν βρίσκονταν σὲ μερικές περιοχές τοῦ βορρᾶ τῆς Ἑλλάδας ἢ τῆς Ἰταλίας.

Στὴν Ἰταλία, τὸ Κέντρο τῶν Οἰκολογικῶν Μελετῶν τῶν Ἀππενίνων προσπάθησε μὲ τὴ συνεργασία Ἀμερικανῶν καὶ Σουηδῶν εἰδικῶν νὰ κάνει ἓνα πείραμα τηλεμετρίας μὲ τοὺς λύκους τοῦ ἐθνικοῦ Δρυμοῦ τοῦ ABRUZZO. Αὐτὴ ἡ μελέτη μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀπέδειξε ὅτι ὁ ἄγριος ὑβριδισμὸς μεταξὺ ἀδέσποτων σκυλιῶν καὶ λύκων εἶναι πολὺ συχνὸς στοὺς ἴδιους τοὺς χώρους τῆς βοσκῆς καὶ εἶναι φανερὸ ὅτι χωρὶς αὐστηρὸ ἔλεγχο, αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνῃ δραματικό. Εἶδαμε στὸ ABRUZZO πουλάρια νὰ ἔχουν κατασπαραχθεῖ ἀπὸ ἀδέσποτα ὑβρίδια καὶ ἀπὸ ἀδέσποτα σκυλιὰ πού κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μέρας κοιμόνταν ἤσυχα στὴν ἄκρη τοῦ πεζοδρομίου μιᾶς μικρῆς πόλης καὶ τὴ νύχτα μεταμορφώνονται σὲ φονιάδες ζώων. Ἐπὶ πλέον αὐτὰ τὰ σκυλιὰ ἀντίθετα μὲ τοὺς λύκους ἐπιτίθενται πολὺ πιὸ εὐκόλα στοὺς ἀνθρώπους, ἐξ' αἰτίας τοῦ «δεσμοῦ» τους μὲ τὸν ἄνθρωπο, (πρόκειται στὴν οὐσία γιὰ ὑπολείμματα ἐξημέρωσης).

Μὲ τὴν εὐκαιρία ἐπιτρέψτε μου νὰ παρατηρήσω ὅτι οἱ συχνὲς περιπτώσεις ἐχινόκοκκων ὀφείλονται σὲ ἐγκαταλειμμένα καὶ μὴ ἐλεγχόμενα σκυλιὰ πού συχνὰ βρίσκουν τροφή σὲ σκουπιδότοπους· τὸ γεγονός ὅτι μπορεῖ νὰ γίνῃ σφαγεῖο ὁποιοσδήποτε τόπος χωρὶς ἔλεγχο τὸ ὅτι πετοῦνται ἐντόσθια καὶ κρέατα πού ἔχουν προσβληθεῖ ἀπὸ παράσιτα στὰ ποτάμια ἢ ἐγκαταλείπονται ἐπὶ τόπου, γεγονός πού προσωπικὰ ἔχω διαπιστώσει σὲ ἀρκετὰ μέρη στὴν Ἑλλάδα, δίνουν κάθε πιθανότητα νὰ ἀναπτυχθεῖ ὁ παρασιτισμὸς τοῦ ἐχινόκοκκου. Ὅταν γνωρίζουμε ὅτι ἡ προσβολὴ ἀπὸ αὐτὸ τὸ παράσιτο μπορεῖ νὰ εἶναι θανατηφόρα, ἂν ὄχι πολὺ σοβαρὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ ὅτι χρειάζεται λεπτὴ χειρουργικὴ ἐπέμβαση, εἶναι ἐγκληματικό νὰ μὴ προσπαθοῦμε νὰ τὴν ἀποφεύγουμε μὲ μιὰ καλὴ πληροφόρηση τοῦ κοινοῦ καὶ μιὰ ὑποχρεωτικὴ καὶ συστηματικὴ ἀποπαρασίτωση τῶν σκύλων, πού στὶς πόλεις καὶ τὰ χωριὰ εἶναι οἱ κύριοι φορεῖς.

Στὴν Ἰταλία πού οἱ λύκοι βρίσκονται σὲ πολὺ μικρὸ ἀριθμὸ καὶ συχνάζουν σὲ δημόσιους ἢ μὴ σκουπιδότοπους, καμμιά φορὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἐχινόκοκκο καὶ ἀπὸ τὰ περιττώματά τους οἱ σκύλοι πού στὴ συνέχεια ἔρχονται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ λύκος, ἐπίσης μεγάλος θύτης, καταλαμβάνει μιὰ θέση διαδοχῆς ἀνάμεσα στὸ λύγκα καὶ τὴν καστανὴ ἀρκούδα. Ἡ καστανὴ ἀρκούδα ἀγνοεῖ τὸ λύγκα δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο μὲ τὸ λύκο. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ λύγξ γλυτώνει εὐκόλα ἀπὸ μιὰ μάχη μὲ τὸ λύκο. Δὲν ὑπάρχουν ποσοτικὰ δεδομένα στὴ συμπεριφορὰ μεταξὺ τοῦ λύκου καὶ τοῦ λύγκα, ὅμως στὶς περιοχές ὅπου βρίσκονται ἀκόμη λύκοι καὶ λύγκες, ἡ ἀντίθεση μεταξὺ τῶν εἰδῶν τείνει πρὸς ὄφελος τοῦ λύκου στοὺς ἰσορροπημένους βιό-

τοπους: κάθε είδος διατηρεί τὸ χῶρο του καὶ ὁ λύγκας διστάζει νὰ κυνηγήσει στὶς παρυφές τῶν ἀλπικῶν βουνῶν ἢ στὰ βάθη τῶν χαραδρῶν ὅπου συχνάζουν οἱ λύκοι. Ἐπὶ πλέον ὁ λύγξ ἐπιτίθεται σὲ μικροτέρου μεγέθους ζῶα ἀπ' ὅτι ὁ λύκος, γιατί ὁ τελευταῖος κυνηγᾷ ὁμαδικὰ καὶ φθάνει νὰ σκοτώσει ἐλαφοειδῆ τῶν 200 μὲ 400 κιλῶν.

Στὴν Ἰσπανία ὁ λύκος προστατεύεται. Ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια μοῦ ζητήθηκε νὰ ἐρευνήσω σχετικὰ μὲ τὸ θάνατο δύο παιδιῶν πού ἐλέχθη ὅτι ἔφαγαν λύκοι.

Ὁ Τύπος σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἔδωσε μεγάλη ἔκταση στὸ θέμα ἀποτέλεσμα νὰ κυριαρχήσει ἓνα εἶδος πανικοῦ σ' ὅλη τὴν Ἰβηρικὴ χερσόνησο, ὁργανώθηκαν παγάνες, μοιράστηκαν δηλητηριασμένες παγίδες, κἀκηκαν δάση. Ἀποτέλεσμα: πολλές καταστροφές τῆς περιβάλλουσας φύσης, χαμένες σοδειές ἐξ αἰτίας τῶν μὴ ἐλεγχόμενων πυρκαϊῶν, ἑκατοντάδες σκοτωμένα πουλιὰ καὶ σκύλοι πού θεωρήθηκαν λύκοι, ἀγριόχοιροι δηλητηριασμένοι.

Αὐτὲς οἱ μεγάλες καταστροφές χρειάζονται χρόνια καὶ γεννιές ὀλόκληρες γιὰ νὰ ἐπανέλθουν σὲ κατάσταση ἰσορροπίας. Ἐπὶ πλέον στάθηκε ἀδύνατο νὰ διαπιστωθεῖ ἡ ἀκριβὴς αἰτία τοῦ θανάτου τῶν παιδιῶν.

Ὁ λύκος γίνεται ἐπικίνδυνος γιὰ τὸν ἄνθρωπο σὲ περιπτώσεις λύσσας. Ἡ δύναμη καὶ ἡ ζωτικότητά του στὶς περιπτώσεις αὐτὲς εἶναι τρομερές, σπανίζουν ὅμως πολὺ καὶ ἂν σήμερα παρουσιαστεῖ τέτοια μάλιστα ἔχουμε περισσότερα μέσα προστασίας ἀπὸ τὸ Μεσαίωνα.

Σήμερα δὲν δηλώνονται πλέον ἐπιθέσεις λύκου ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου καὶ οἱ καταστροφές πού κάνει ποτὲ ἢ σχεδὸν ποτὲ δὲν ἐλέγχονται ἀπὸ τὰ κατάλληλα άτομα.

Γιατὶ ἂν χρειάζεται νὰ προστατευτεῖ, ὁ λύκος, χρειάζεται ἐπίσης νὰ ἀποζημιωθοῦν οἱ καταστροφές πού κάνει στὰ οἰκόσιτα ζῶα καὶ στὶς καλλιέργειες.

Στὴν Ἰσπανία οἱ λύκοι τρῶνε καμμιὰ φορὰ μεγάλες ποσότητες σταφυλιῶν.

Στὶς περιοχὲς πού συναντᾶμε τὸ λύκο, συχνάζει ἐπίσης ἓνα ἄλλο μεγάλο θηλαστικό, ἡ καστανή ἀρκούδα τῆς Εὐρώπης. Αὐτὴ προστατεύεται στὶς περισσότερες εὐρωπαϊκὲς χῶρες ἀκόμα καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ.

Μὲ ἐνδιαφέρον διαπιστώνει κανεὶς ὅτι ἡ ἀρκούδα ἐμπνέει συγχρόνως τὸ φόβο, τὸ σεβασμὸ καὶ τὴ συμπάθεια.

Σχεδὸν ὅλα τὰ παιδιά ἔχουν μιὰ ἀρκούδα παιχνίδι, μὲ τὴν ὁποία ἀποκοιμιοῦνται. Ἐπὶ πλέον οἱ περιπτώσεις ἐπιθέσεως ἀρκούδας εἶναι σπάνιες καὶ σὲ πολὺ εἰδικές περιπτώσεις. Τὶς περισσότερες φορές ἡ ἀρκούδα προσπαθεῖ νὰ ἀπομακρυνθεῖ καὶ ἂν ὑπάρχει μόνον μιὰ δίοδος, πού ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἡ ἀρκούδα ἐκδηλώνει τὸ φόβο τῆς φυσῶντας μὲ θόρυβο καὶ ὀρμώντας πρὸς αὐτόν, προσπαθώντας νὰ παραμερίσει κάθε ἐμπόδιο πού βρίσκει μπροστά της, ἀκόμα καὶ τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ ἀρκούδα πού ἔχει μικρὰ εἶναι πιὸ ἐπιθετικὴ, γιατί δὲν ἔχει τὴν εὐχέρεια νὰ ἐνεργήσει μὲ ταχύτητα· ἂν ὅμως τῆς δώσουμε χρόνο καὶ ἀποφύγουμε νὰ πλησιάσουν τὰ περίεργα μικρὰ τῆς τὸν ἄνθρωπο, δὲν θὰ συμβεῖ τίποτε. Εἶχα τὴν εὐκαιρία, ἓνα πρωῒνὸ τοῦ Ἰουλίου, νὰ φωτογραφήσω μιὰ ἀρκούδα μὲ τὸ μικρὸ τῆς σὲ ἀπόσταση 4 μέτρων, σὲ ἀνοιχτὸ πεδίο, σ' ἓνα βουσκοτόπι τοῦ Abruzzo.

Ἡ ἀρκούδα εἶναι τὸ ζῶο πού κατ' ἐξοχὴν ἐπηρέασε τὴ φαντασία τῶν προγόνων

μας πού ἔδωσε ἔμπνευση σὲ τόσα καὶ τόσα παραμύθια, μύθους καὶ θρησκευεῖς, πού δὲν εἶναι δύσκολο νὰ ξαναβροῦμε τὰ ἴχνη τους στὴν ἐποχὴ μας. Κι ὅμως ἡ πραγματική της ζωὴ δὲν μᾶς εἶναι καὶ πολὺ γνωστή. Τὸν καιρὸ πού οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν σὲ σχεδὸν καθημερινὴ ἐπαφὴ μὲ μιὰ πλούσια πανίδα δὲν σκέφτονταν καθόλου νὰ κάνουν ἀκριβεῖς παρατηρήσεις. Ἡ ἀπόσταση μεταξὺ τῶν ζώων καὶ ἀνθρώπων μεγάλωσε ἀπ' ὅταν ἄρχισαν νὰ χρησιμιοποιοῦνται τὰ πυροβόλα ὅπλα. Σήμερα εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ κάνει κανεὶς καλὲς παρατηρήσεις ἀρκούδας στὴν Εὐρώπη. Γι' αὐτές, περισσότερο ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλο ζῶο, μπορούμε νὰ ἐκτιμήσουμε πόσο τὸ πάθος τοῦ κυνηγιοῦ ἐμποδίζει κάθε σοβαρὴ παρατήρηση.

Ἡ δημιουργία καταφυγίων γιὰ τὴν πανίδα πού ἐξαφανίζεται εἶναι μιὰ σημερινὴ ἀνάγκη. Στὴν Ἑλλάδα χρειάζεται νὰ πάρει ἀκόμα μεγαλύτερη σπουδαιότητα, γιατί αὐτὴ ἡ χώρα ἔχει διαφοροποιημένους βιότοπους στὸν ἴδιο χῶρο· δὲν τίθεται θέμα ἐπανεξέταξης λύκου, ἀρκούδας καὶ λύγκα, π.χ. μιὰ καὶ κατώρθωσαν, ἂν καὶ μὲ δυσκολίες, νὰ ἐπιβιώσουν, ἀλλὰ ἄς διευκολύνουμε τὴν ἐγκατάστασή τους, ἀφήνοντάς τα σὲ ἡσυχία καὶ δινοντάς τους τὴ δυνατότητα νὰ ἀναπαραχθοῦν σὲ ἀρμονία μὲ τὸ περιβάλλον τους. Μιὰ θαυμάσια περιοχή, ὑπόλειμμα μιᾶς φύσεως σχεδὸν ἄθικτης, βρίσκεται στὴν ὁμορφὴ χώρα σας. Πρόκειται γιὰ τὸ Ζαγόρι, στὰ Β.Α. τῶν Ἰωαννίνων. Εἶναι ἕνας ἰδανικὸς τόπος γιὰ τὸν τουρισμὸ πού ἀναζητᾶει τὴν ἐπαφὴ μὲ τὴ φύση, γιὰ τὸν ἐρευνητὴ ἢ τὸν ἐπιστήμονα, ἀκόμα καὶ γιὰ τὸν κυνηγὸ, πραγματικὸ ἀνοιχτὸ βιβλίο πάνω στὰ πιὸ διαφορετικὰ προβλήματα τῆς φύσης καὶ στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων πού βρίσκονται σ' ἄμεση ἐπαφὴ μαζί της. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Ζαγορίσιων χωριῶν μᾶς δείχνει καθαρὰ ὅτι ὑπῆρξαν λαοὶ ἰδιαίτερα προσαρμοσμένοι σ' ἕνα βιότοπο θάλεγε κανεὶς ἄγριο καὶ πού ζοῦσαν μὲ ὅτι ἔδινε φύση καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ἀναρχικὴ ἐκμετάλλευσή της. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔζησαν γενιὲς ὀλόκληρες σὲ τέλεια ἀρμονία, στίς παρυφές τῶν βουνῶν καὶ στὰ ὄροπέδια τοῦ Ζαγοριοῦ.

Ὡς τὴν ἡμέρα πού τὰ θέλγητρα τῆς πόλης καὶ ἡ πολυτέλεια της, ἡ οἰκονομικὴ εὐκολία, ἔσβησαν τὴν ἴδια τὴ βάση τῶν ἀνθρώπων, τὴ γῆ, τὴ φύση.

Προτείνω νὰ ἀναθεωρήσουμε τὰ πάντα γιὰ τὴ δημιουργία ὑπὲρ ἐλεγχόμενων ζωνῶν. Στὴν Ἑλλάδα λείπουν οἱ ἐλεγχοὶ ὄχι οἱ Νόμοι.

Γιὰ τὴν εὐτυχία τῶν ἐπερχομένων γενιῶν, γιὰ τὸ κῦρος τῆς Ἑλλάδας σ' ὅτι ἀφορᾶ στὴν προστασία τοῦ περιβάλλοντος.

Ἄν αὐριο πραγματοποιηθεῖ ἡ δημιουργία ἐνὸς σοβαροῦ Ἐθνικοῦ Δρυμοῦ στὸ Ζαγόρι ἢ ἄλλοῦ, αὐτὸς ὁ τόπος πού εἶναι ὁ δικός σας θὰ φθάσει στίς ψηλότερες σφαίρες μιᾶς πολιτισμένης χώρας: θὰ δίνει στὸν κάθενα τὴν πιθανότητα νὰ γνωρίσει τὴν ἀληθινὴ φύση, μὲ τὴν ὁποία ὁ διάλογος σημαίνει μεγάλη προσπάθεια καὶ πολλὴ ἐνέργεια.

Ἡ σημερινὴ τεχνικὴ ἐπιτρέπει τὴν ἐπιτυχία τοῦ στόχου αὐτοῦ πιὸ εὐκολὰ καὶ πιὸ οὐσιαστικὰ ἀπ' ὅτι ἔδω καὶ μερικὲς δεκάδες χρόνια.

Ἵπολογίζω σὲ σᾶς, γιὰ τὴν προσπάθεια νὰ συνειδητοποιηθεῖ γύρω σας τὸ πρόβλημα τῆς φύσης καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ σᾶς παρακαλῶ μὲ τὴ σειρά σας νὰ ξεκινήσετε ἀμεσα ἕναν τέτοιο διάλογο.

Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΙΝΑΣ ΜΠΟΣΤΟΥ

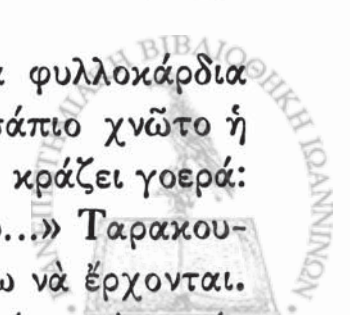
«*Η εκδίκηση τῆς Ἀλεξίνας Μπόστου*», εἶναι ὁ ἐπίλογος τοῦ «*Χρονικοῦ τῆς Δοβράς*» (1856 - '59), πού ἔφερε στή δημοσιότητα ὁ Φριζὸς Τζιόβας. Ἡ Δοβριανίτησα Μπόστου, πρόσωπο τοῦ «*Χρονικοῦ*» ταλαιπωρήθηκε ἀπὸ σουφαρὴ κοντὰ στήν Πετσάλη.

Τὸ βράδου πού δούλευα τὸ τέλος τοῦ «*Χρονικοῦ*», ἀποκοιμήθηκα μὲ τὸ μολύβι στὰ δάχτυλα. Σὰν ξύπνησα, ἔτρεμαν σκιαγμένες καὶ οἱ τρίχες τῶν χεριῶν μου.

Ἦταν, λέει, ὁ μήνας Σαμπάν καὶ τὸ φεγγάρι φώτειζε λαμπρὰ τὸ «*ροντοβάνι*» γιὰ τὸ ἀνέβασμά μου στή Δοβρά. Πήγαινα καβαλλάρης καὶ ὀλομόναχος. Κοντὰ στήν «*ἐπιφάνειαν τοῦ τόπου*» ἔκοψα τὸ δρόμο τῶν φιδιῶν πού τὰ ξέρναγαν κουβάρια κουβάρια οἱ ρίζες τῆς «*τουρκοκαρυᾶς*» καὶ τὸ «*τρύπιο λιθάρι*». Βγάζανε τὰ γλωσσίδα μιὰν ὀργιὰ ἀπὸ τὴν κάψα καὶ σέρνονταν βαλαντωμένα κατὰ τὴ λίμνη. Τὰ ἔλυωνε ἀνελέητα, ὅσα πρόφταινε, ἢ μούλα μου. Κι αὐτὰ τὰ μαῦρα κουλουριάζονταν στὶς ὀπλές σφαδάζοντας καὶ προσπαθοῦσαν νὰ τὴ φαρμακώσουν.

Ταραγμένος ὁ νοῦς μου εἶδε μεγάλη σύναξη θνητῶν στή μέση τοῦ Μαυράγγελου. Χόρευαν στὸν ἀέρα φέσια, πανωκαλύμαυκα, αἰθήρια σαρίκια καὶ ἀνεμίζανε καφτάνια, ράσα, τσόχινες βελάδες μὲ γελοῖο τρόπο. Γίνονταν ταραχὴ καὶ δὲν ξεχώριζες ἂν δίκιζαν τὰ ροῦχα ἢ δέρνονταν φριχτὰ τ' ἄδεια μανίκια.

Ἐβγαλε τότε ὁ βάλτος μεσ' ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια του βαθὺ ἀναστεναγμὸ καὶ γιόμισε μὲ σάπιο χνώτο ἢ νύχτα. Ἀκούστηκε ἡ φωνὴ νερόκοτας νὰ κράζει γοερά: «*Ἀλέξινα Μπόστου, Ἀλέξινα Μπόστου...*» Ταρακουνήθηκε ὁ τόπος καὶ εἶδα τὰ πάνω κάτω νὰ ἔρχονται. Στὸ βάλτο μας βρέθηκαν ἀνάποδα μπηγμένα τὰ «*τρία*

ἔλατα». Τὸ «μέγα δερβένι» μὲ τὴ «λιανὴ στράτα» ἀνέβηκαν κατάκορφα μὲ κυκλικούς κυματισμούς καὶ δέθησαν θηλιὰ τριγύρα στὴ Μονὴ τοῦ Ἀσπράγγελου μὴ καὶ ραγίσει. Γίναν τὰ βαλτονέρια σίφουνες καὶ ὅπως μιὰ χτένα χωρίζει τὰ μαλλιά, ἀνοιξε δρόμο στὰ γεννήματα κι ὄλο μᾶς ζύγωνε ἢ σταχτιὰ σβούρα, ψηλὴ σά δυὸ καμπαναριὰ κι ἀκολουθοῦσε ἢ γυναίκα-σαύρα. Εἶχε φωλιές φωλιές μιὰ χαλκοπράσινη σκουριὰ στὸ μισοφαγωμένο ἀπὸ τοὺς αἰῶνες πρόσωπο. Ὅταν μὲ μίσος πέταξε στὴ σύναξη τὰ τρόχαλα, σὰ μὲ μαχαίρι κόπηκε ὁ ἀγέρας γιατί τὴν πέτυχε κι ὄλα τὰ ζούδια* τῆς ξεψύχησαν πλάι σὲ δενδρογαλιές ξεκοιλιασμένες.

Ἀλάφρωσε ὁ θυμὸς τοῦ τόπου. Κατὰ τὴ Ζίτσα πῆρε κι ἀσπρογάλιαζε. Κλείσανε βιαστικὰ οἱ ἀραποσιτιές τὸ μονοπάτι καὶ μόνο τότε ξεκολλήσανε τὰ πέταλα τῆς μούλας...

* Ζούδια= ἔντομα. Μεταφορικὰ σημαίνει τὰ στοιχιά, τὰ φαντάσματα καθὼς καὶ τὸν εὐτελὴ, τὸν ἀσήμαντο ἄνθρωπο.

ΦΡΙΞΟΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΗΠΕΙΡΩΤΗ ΠΟΙΗΤΗ κ. ΚΩΣΤΑ ΣΙΜΟ

Ἀπὸ τὸν Πατριάρχη τῆς Ἀλεξάνδρειας κ.κ. Νικόλαο τὸν ΣΤ', παρασημοφορήθηκε μὲ τὸ Χρυσὸ Σταυρὸ τοῦ Ἀγ. Μάρκου Β' τάξης, ὁ ἡπειρώτης λογοτέχνης κ. Κώστας Σῆμος. Ἡ παρασημοφορία καὶ ἡ ἀπονομὴ τοῦ σχετικοῦ διπλώματος ἔγινε σὲ εἰδικὴ τελετὴ στὸ Κάϊρο.

Ὁ κ. Κώστας Σῆμος κατάγεται ἀπὸ τὴ Δοβρὰ (Ἀσπραγγέλου) Ζαγοριοῦ καὶ ἐργάζεται σὰν ἐπαγγελματίας ἀπὸ χρόνια στὸ Κάϊρο. Ἔχει καταγίνει ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία στὴν ποίηση καὶ ἔχει ἐκδόσει ὡς τώρα ἀρκετὲς συλλογές. Τὸ ποιητικὸ του ἔργο ἔχει ἐκτιμηθεῖ ἀρκετά, τόσο ἀπὸ τοὺς πνευματικούς ἀνθρώπους τῆς πατρίδας μας ὅσο κι ἀπὸ τοὺς κύκλους τῶν Γραμμάτων τοῦ Ἀραβικοῦ κόσμου. Ἡ τιμὴ αὐτὴ ἀντανεκλάει τόσο στὸ Ζαγόρι, ὅσο καὶ στὸν εὐρύτερο Ἠπειρωτικὸ χῶρο καὶ γενικότερα σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Τοῦ ἀξίζουν θερμότερα συγχαρητήρια.

Κ.Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ-ΚΩΣΤΑ ΜΕΛΑ ΣΤΑ ΠΕΣΤΑ (38 χρόνια έφημέριος του χωριού)

Αθόρυβα έντελῶς ὅπως πέρασε καί ὅλη τήν ἱερατική τουθη-
τεία ὁ Παπα-Μελάς ἀπό τά Πεστά τερμάτισε αἰσίως τόν ... ὑπαλ-
ληλικόν του βίο.

Δεμένος μέ τοῦτα τά ριζιμιά λιθάρια καί τά ξεροβούνια μέ
μιά φούχτα ἀνθρώπους στή μικρή του ἐνορία, ἔρχεται τώρα μέ τή
συγκίνηση μιᾶς ὀλόκληρης ζωῆς ὁμοια πού νά ἀποχωρίζεται τήν
τήν ἴδια τήν Ἐκκλησία νά ἀποχεραίσει τούς ἀνθρώπους πού τούς
ἔπλασε καί τούς φώτισε μέ τά νάματα τῆς ὀρθόδοξης πίστεως μας.
Τριάντα ὄχτώ ὀλόκληρα χρόνια ὑπηρέτησε, πιστός λειτουργός καί
ποιμενάρχης ὁ ἐλάχιστος τοῦτος τοῦ Θεοῦ καί ὁ ἅγιος μέσα στους
ἀνθρώπους.

Ἡ ΔΙΩΝΗ μέ τόν σεβασμό πού ταιριάζει στόν ἄνθρωπο καί
στόν σεβάσμιο κληρικό, σήμερα δημοσιεύει τά ἀποχαιρετιστήρια
λόγια τοῦ καλοῦ ποιμενάρχῃ Παπ - Κώστα Μελά, πρὸς ἓνα ἐκκλη-
σίασμα πού ὁ ἴδιος δημιούργησε μέ τήν πίστη καί τήν ἀγωνία μιᾶς
ὀλόκληρης ζωῆς στά Πεστά τῶν Ἰωαννίνων

Τό περιοδικό αἰσθάνεται τήν ἴδια χαρά καί συγκίνηση πού αἰ-
σθάνθηκαν ὅσοι ἔτυχε νά γνωρίσουν στό διάβα τῶν σαράντα περί-
που χρόνων τόν ἅγιο κληρικό.

N. M.

Ἄγαπητοί μου ἀδελφοί καί συγχωριανοί

Πέρασαν τριάντα ὄχτώ χρόνια ἀπό τότε πού διορίστηκα ἐφη-
μέριος τῆς κοινότητάς μας. Κι ἔτυχε νά ναι τότε τά μαῦρα καί πικρα-
μένα χρόνια τῆς Κατοχῆς...

Εἶχα πλήρη ἐπίγνωση τοῦ δυσβάστακτου φορτίου καί τῶν εὐ-
θυνῶν πού ἐπωμιζόμουν εἶχα συναίσθηση τῶν καθηκόντων μου ἀλ-
λά μέ τή δύναμη πού μέ φόρτιζε ὁ θρησκευτικός ζῆλος, ὁ Μεγάλος
Θεός καί ἡ ἀγάπη γιά τόν συνάνθρωπο ἀνέλαβα, ὄχι χωρίς δέος βέ-
βαια, τό εὐλογη μένο λειτούργημα τοῦ ἱερέως. Πιστεύω πῶς μέ τή

βοήθεια του Θεού σ' αυτά τὰ 38 χρόνια πρόσφερα ὅ,τι μπορούσα. Τό ἔργο του ἱερέως εἶναι μία συνεχῆς ἀνάλωση τῆς ὑπαρξῆς του γιά Θεό καί τούς ἀνθρώπους. Αυτό νομίζω πῶς ἔπραξα.

Ἄγαπητοί μου,

Περάσαμε μαζί δύσκολες καί χαρούμενες στιγμές: Κατοχικά χρόνια, ἐμφύλιος κατατρεγμοί, ὄλλα καί ἀπελευθέρωση, ξεφαντώματα σέ γιορτές, σέ πανηγύρια κλπ. Ζυμωθήκαμε μέ τήν ἴδια ζύμη τῆς ἀνέχειας, τῆς στέρησης του τίμιου καί σκληροῦ μόχθου, στόν ἄγονο καί ἀγαπημένο ξερόβραχο του χωριοῦμας ἀλλά καί τῆς περιφάνειας, τῆς καρτερίας, τῆς ἐλπίδας, τῆς ντομπροσύνης καί τῆς ἀρετῆς.

Ἦπιαμε ἀπ' τό ἴδιο πετῆρι τό κρασί τῆς χαρᾶς στούς γάμους καί στίς γιορτές. Τραγουδήσαμε μαζί τή χαρά τῶν νιοπαντρων καί τῶν εὐτυχισμένων.

Μαζί πάλι κατεβάσαμε κόμπο κόμπο τό μαῦρο πικρό καφέ ὅταν κάποιος ἀγαπημένος μας «ἀπεδημοῦσε πρὸς Κύριον».

Μαζί τὰ τραγούδια καί τὰ γέλια, μαζί τὰ μοιρολόγια καί τὰ κλάματα.

Ἦμουν πάντοτε παρών σ' ὅλα τὰ μικροατυχήματα, τίς ἀρρώστειες (φωνάξτε τόν παπά...) τίς συμφορές, τίς μικροδιαφορές, τίς μικροχαρές

Ὅμως ἔφτασε ἡ ὥρα πού πρέπει νά φύγω ἀπό κοντά σας. Πονεμένη εἶναι ἡ ψυχὴ μου καί βαθιά ἡ συγκίνησή μου....

Μικραίνει βέβαια ὁ πόνος μου στή σκέψη, πῶς ἐκτέλεσα τό καθῆκον μου καί σάν ἱερέας καί σάν ἄνθρωπος μέ ἀφοσίωση καί εὐσυνειδησία.

Θέλω αὐτὴ τὴν ὥρα:

— Νά εὐχαριστήσω ὅλους τούς συνεργάτες μου, αὐτούς πού διετέλεσαν ἐκκλησιαστικοί ἐπίτροποι καί μέ βοήθησαν σημαντικά, χωρίς ἰδιοτέλεια, στήν πραγμάτωση πολλῶν ἔργων.

— Νά ἀναπέμψω δέηση στόν Πανάγαθο, γιά ἀνάπαυση τῶν ψυχῶν αὐτῶν πού ἔφυγαν γιά πάντα ἀπό κοντά μας καί κήδεψα μέ τὰ χέρια μου.....

— Νά εὐχηθῶ σέ ὅλους σας ὑγεία, οικογενειακὴ εὐτυχία, χαρά καί προκοπή.

— Νά σᾶς βεβαιώσω πῶς ψυχικά θά εἶμαι πάντα κοντά σας καί θά χαίρομαι γιά τὴν πρόοδό σας.

Τό ἔργο μου τό τελείωσα ... Κρίνετέ το Σεῖς καί ὁ Θεός.

Εἶθε πάντοτε νά εἶστε εὐλογημένοι.

Ὅ μέχρι τώρα ἐφημερίδος σας.

Παπα - Μελάς

ΣΤΟ ΖΩΓΡΑΦΟ ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΖΑΚΟ

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Τὰ Γιάννινα λυγίσανε μπροστά στὸ φέρετρό σου
μέρα τ' Ἀπρίλη
κι ὅλοι θρηνοῦν πού ἔφυγες σάν τὴ σιωπὴ.
Ἀποσταμένε περιπατητή,
Δάσκαλο σὲ γνωρίσαμε καὶ Δάσκαλος μᾶς φεύγεις!..
"Ὅλα μας τὰ μυστήρια τ' ἀνέγνωρα ἐσὺ
σάν Μωϋσῆς ἀπ' τὸ Θεὸ μᾶς τὰ κοινώνησες.
Πιὰ δὲν ταράζει τῶν βημάτων σου ὁ ἀχὸς
στὸ σοκκάκι τῆς Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου,
Μεγάλε π' ἀγωνίστηκες καὶ πέθανες Μεγάλος.
Οἱ ἴδιοι πού ζωγράφιζες Ἀρχάγγελοι
μὲ τὰ γυμνά σπαθιά καὶ τὰ φτερούγια τους
μιὰ νύχτα γύρισαν ξανὰ στὴν ἐρημιὰ σου.
Φόρτωσαν τὴν ἀνάλαφρη ψυχὴ σου
καὶ μὲ τὸ μαϊστράλι τῆς Παμβώτιδας τὴν πέρασαν
ἀπὸ τὴν πίκρα καὶ τὴν ἐγκαρτέρηση Καλέ μου
στὶς συμπλιγάδες τῆς Ἀθανασίας.

Τὰ Γιάννινα πενθοῦν γιὰ τὸ χαμό σου.
Τῆς πίστες μας βουβάθηκαν τὰ σήμαντρα
δοῦλε τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου νικητὴ!
"Ὅμως ἀπόψε Δάσκαλε Καζᾶκο
στῆς νύχτας τὴν ἐρήμωση πού σοῦ μιλάω
ἔρχεται σάν βάλσαμο στὸν πόνο τῆς φυγῆς
μιὰ φεγγοβολὴ ἀπὸ τὴς «Παναγιές» σου.
Ἡ Τρυπητὴ, ἡ Ἐλεοῦσα καὶ ἡ Μυρτιδιώτισσα
μοῦ λένε πὼς βαφτίστηκες στὴν Τέχνη τοῦ Θεοῦ
καὶ γίνηκες Ἀθάνατος.
Τώρα μπορεῖς Καζᾶκο, μὲ τὸν Σαλαμάγκα,
χειροπιασμένοι σάν καλόϊσκιοι νὰ σεργιανᾶτε ἀνάμεσα
στοὺς θρύλλους τοῦ Κάστρου καὶ τὰ στενορίμια
χωρὶς τὴ γαλήνη σας νὰ ταράζει
καμιὰ ἀπ' τὴ δικιά μας — τῶν θνητῶν — τὴν παρουσία...

ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΛΙΑΣ

Πέθανε στὰ Γιάννινα στὶς 9 Ἀπρίλη τοῦ 1980.

ΠΟΡΕΙΑ

"Όσο μπορείς ακόμα μὴ ξεφεύγεις ἀπ' τὸ δρόμο σου "Ανθρωπε.
 Κι ἂν σοῦ φορέσαν μαῦρο πουκάμισο - ναὶ τὸ βλέπω -
 Σὺ πρέπει νὰ φαντάζεις σημάδι φωτιᾶς στοὺς αἰθέρες.
 Βλέπεις, εἶσαι ακόμα "Ανθρωπος.
 Καὶ σὰν ἀπὸ συνήθεια τάχτηκες ν' ἀκουμπᾶς ἀπαλὰ τὰ δάχτυλα
 στὰ σκληρὰ σώματα τῶν συνανθρώπων σου.
 Τραχιά, σκοτεινά, γραμμένα στὸ φῶς μηνύματα
 στράφηκες νὰ διαβάζεις,
 — Μὰ κι ὅταν τὶς ἀγριονυχτιές
 θαυμάζεις τὰ νέφη ποὺ κινοῦνται στ' ἄπειρο -
 Ἐσὺ ὅχι δὲν πλάστηκες νὰ γίνεις ἐραστής τῆς νύχτας
 κι ἂς σὲ σαγηνεύει ἡ μελαψὴ ὁμορφιά της
 καὶ σὲ ἐκστασιάζει τὸ παθητικὸ τραγούδι τῆς σιγαλιᾶς της.
 "Ἄς εἶναι...
 Ἐσὺ ἀπ' ὅλα αὐτὰ μόνο τὰ λόγια τῶν ἀστέρων νὰ θυμᾶσαι
 καὶ νὰ μιμεῖσαι τὴν ἀέρινη περπατησιὰ τοῦ κόκκινου φεγγαριοῦ.
 "Όταν — σὰ χαμένος στ' ὄνειρο —
 ἀφήσεις τὴν προσωπίδα τῆς θλίψης νὰ σοῦ σφίγγει τὴ χαρά,
 μόνος ἐσὺ πάλι νὰ κινήσεις πεισματικά,
 γιὰ νὰ ἔβρεις τὴ συντρόφισσα Ἐλπίδα,
 ακόμα καὶ κεῖ, μέσα στὰ ἐρείπια τῶν σεισμῶν,
 στ' ἀδιάβατα δάση τῶν πεινασμένων τσακαλιῶν.
 Κύτταξε μόνον νὰ μὴν ἀφήσεις ποτὲ τὸ χέρι τῆς μοναξιᾶς
 νὰ σὲ βυθίσει στὸ πηγᾶδι τῆς ἀδράνειας, τῆς ἀδυναμίας.
 Σὰν ἀκριβὸ παντοτινὸ σου σύντροφο
 νὰ ἔχεις πάντα τὸ χελιδόνι τῆς Ἄνοιξης. Μονάχα αὐτό.
 Γιατὶ θὰ σοῦ θυμίζει ὀλοένα
 πὼς πρέπει νὰ περάσεις τὸ φουρτουνιασμένο πέλαγος,
 νὰ πέσεις στὴν γκρίζα θελλώδη ἀγκαλιὰ τ' οὐρανοῦ,
 γιὰ νὰ φτάσεις τὸν ἥλιο, τὴ ζεστασιά,
 ποὺ θὰ σοῦ φέγγουν σὰν λυχνάρι θεϊκὸ βαθιὰ μέσα σου,
 γιὰ νὰ ἔβρεις τὴν ψυχὴ σου.
 Τότε ναί. Θὰ τὴ δεῖς νὰ ξεπροβάλει γυμνή,
 μέσ' ἀπὸ ἡλιοστέφανα,
 ἐνῶ γιὰ τελευταία φορὰ θὰ ψιθυρίζουν τὰ πεσμένα φύλλα
 καὶ θὰ μουγκρίζουν οἱ πεινασμένοι ἄνεμοι
 ἓνα τραγούδι μακρινό, χωρὶς ν' ἀκούγονται πιὰ λέξεις,
 σταλμένο ἀπ' τὰ ἄδεια παραθύρια τῆς ζωῆς σου.

ΕΥΗ ΜΕΛΑ - ΑΛΕΞΙΑΔΗ

Η ΖΩΗ

Ἡ ζωὴ εἶναι ἓνα ταξίδι
 ἀπὸ ἀστέρι
 σ' ἀστέρι
 ἀπὸ οὐρανὸ
 σ' οὐρανὸ
 ἀπὸ ἡλικία
 σὲ ἡλικία
 ἀπὸ γεγονότα
 σὲ γεγονότα
 ἀπὸ πόλη
 σὲ πόλη
 ἀπὸ μονοπάτια
 σὲ δρόμο
 ἀπὸ ὄνειρα
 σὲ πραγματικότητα
 ἀπὸ γυναίκα
 σὲ γυναίκα
 κι ὅταν δὲν ἔχεις
 ποῦ νὰ πᾶς...
 Τελειώνει τὸ ταξίδι
 τελειώνει κι ἡ Ζωή!..

Κ. Δ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

«ΩΔΗ ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΡΙΝΑ»

Στις τρεῖς τὸ βράδυ
 χτύπησαν τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας
 κι ἀπλώθηκε βουβὸς ὁ πόνος...

Ἡ πάλη ἢ ἄνιση εἶχε κριθεῖ
 καὶ φάνηκε ἡ ὁδὸς ἢ μακαρία
 κουστωδία ἀνθρώπινη σ' ἀκολουθεῖ
 στὴ ματωμένη δύση...

Μὰ μένει ὁ πόνος ὁ βουβὸς
 κρυφὴ ἐλπίδα κάποιου γυρισμοῦ
 ὅταν ἀνθίσουνε ξανά τὰ δέντρα
 καὶ γύρω θὰ καρπίσουν οἱ ἄγροί...

Τώρα ἡ θλίψη ρήμαξε τὴ στράτα
 κι ἄφησε πικρὴ παρηγοριά
 τὸ πετρωμένο γέλιο σου
 στοῦ τοίχου τὸ πορτραῖτο...

ΠΑΝΟΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Η ΜΑΝΝΑ

Εἶσαι κοντά μου ἀπόψε μὲ τὴ σκέψη
 γλυκειά μου μάννα.
 Μοῦ κάνεις συντροφιά στὴν τόση πίκρα
 στὴν τόση ἀπελπισιά μου.
 Θυμᾶμαι τὰ λόγια σου τὰ τρυφερά
 σὰν ἡμونا παιδί
 καὶ ἡσυχάζω.
 Νοιώθω τὴ στοργή σου
 νὰ μοῦ χαϊδεύει τὰ μαλλιά
 κι ἀνθίζει τὸ χαμόγελο
 στὰ χεῖλη μου.
 Βλέπω τὰ μάτια σου
 νὰ μὲ κοιτοῦν μὲ δέος
 καὶ τὰ χεῖλη τὰ τρεμάμμενα
 νὰ μὲ ρωτοῦν :
 — Γιατί παιδί μου ;

ΝΙΚΟΣ ΣΙΑΜΟΣ

ΣΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ

Τὸ δάκρυ σου ποτάμι φλογερὸ
 μαζὶ μὲ τῆς καρδιάς σου τ' ἅγιο αἷμα
 τὶς νέες ζωές ποτίζει καὶ τρανὸ
 σὲ σένα ἀσπροφωτίζει ἀγάπης στέμμα.
 Ὁ ἥλιος σου πρὶν δύσει, θάχεις κάμει
 τῆς Πίστης νὰ θεριέψη τὸ ποτάμι.

Ρ. Γ. ΚΑΤΣΗ

Ἐκ τῆν ὠδῆ ἀπολογίας στὴν ποίηση τοῦ DIONISIO AYMARÁ - Βενεζουέλα

Μετὰ τὴν τρυφερότητα

Καὶ σὺ ἢ πιὸ ντελικάτη
 ἢ πιὸ τρυφερὴ
 σὰν ἡ ἀγάπη ταιριάζει τοὺς οὐράνιους αὐλοὺς τῆς
 Ἐσὺ ἢ πιὸ δυναμικὴ
 σὰν ἡ ὀργὴ ποὺ θρέφει ἡ ἀδικία.
 θεριεύει στὴ γῆ
 προχωρεῖς
 ἀνάμεσα σὲ γυναῖκες ἀγκαλιασμένες μὲ τὶς θρηνωδίες τους
 ἀνοίγεις δρόμο
 σὰν μιὰ ἐρπύστρια
 ἀνάμεσα σ' ἓνα πλῆθος ἀγροτιᾶς

Προχωρεῖ ἡ ὀργὴ
 ὁδεύει τυφλώνοντας βιολέτες πικρές, φεγγίτες
 παράθυρα.

Δὲν γίνεται

Μὲ τὶς λέξεις ποὺ ἐφευρέθηκαν ἐδῶ κι αἰῶνες
 μὲ τὰ φθαρμένα ὀνόματα
 δὲν γίνεται
 δὲν γίνεται πιά
 νὰ χτιστεῖ τὸ σπίτι τῆς ἐλπίδας
 ἢ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ θριάμβου
 ἢ φωτιὰ τῆς δημιουργίας
 ποὺ θὰ ὑψωθῆ σὰ λάβαρο ἐνάντια στὸ θάνατο
 Φωνὲς διασταυρωμένες μὲ ἀστραπὲς
 ῥήσεις προφητικὲς
 θὰ φωνάζουν ψωμί τ' ὄνειρο
 κρασὶ τὴν ἀγάπη, κιθάρα μυστικὴ τὸ αἶμα
 Στὰ χρόνια ἐκεῖνα ἡ ἀγωνία
 καὶ ὁ τρόμος καὶ ἡ ὀδύνη
 θᾶναι μετὰ τὴν τρυφερότητα
 μόνο στὰ λεξικά
 καὶ θὰ ὑπάρχουν νέες λέξεις γιὰ νὰ ὀνομαστοῦν
 τὰ πλάσματα καὶ τὰ πράγματα
 μὲ ὀριστικὰ πιά
 σωσμένη ἀπ' τὰ σκότη τὴν ἐξαγνισμένη εἰκόνα τους.

Ἐκ τὰ Ἰσπανικά: ΜΑΓΙΑ—ΜΑΡΙΑ—ΡΟΥΣΣΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΥ - ΚΟΡΑΚΙΑΝΙΤΗ

ΜΟΡΦΕΣ

ΣΤΟ

ΧΩΡΟ

(Λάδι)

Είκοσι χρόνια δουλειᾶς γιόρτασε με τὴν Ἐκθεση τῶν «Ἑαρινῶν» στὴν αἴθουσα Τέχνης ΕΠΟΧΗ, ἡ Ἰφιγένεια Κορακιανίτη, τὸν περασμένο Ἀπρίλιο.

Ἡ κάθε μορφῆς τέχνη, ἀπὸ ἀτομικὴ προσπάθεια ἢ προἰὸν θητείας τοῦ καθένα, τελικὰ ἀποκτᾶ μιὰ κοινωνικότητα καὶ ἕναν καθολικισμό καὶ ὁ καλλιτέχνης δὲν εἶναι τίποτε περισσότερο ἀπὸ δέκτης τῶν ἐρεθισμάτων ποὺ τὰ μορφοποιεῖ αἰσθησιακὰ γιὰ νὰ χρωματώσει ἔτσι καὶ νὰ καταγράψει τὴν ἐποχὴ μας.

Φυσικὰ αὐτὸ συμβαίνει καὶ με τὴν Ι. Κορακιανίτη, ποὺ πῆρε ὅτι μπόρεσε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ της, γιὰ ν' ἀναπλάσει με τὸ χρωστήρα τὴν ἴδια τὴ μορφὴ τῆς σύγχρονης ἀγγώδους ἐποχῆς μας, με πάθος καὶ εὐλικρίνεια.

Ἡ ζωγραφικὴ τῆς Ἰφιγένειας Κορακιανίτη εἶναι ἀπὸ τις προσπάθειες ποὺ καταξιώνουν τὸν καλλιτέχνη στὸ χῶρο τοῦτο καὶ ποὺ σταθερὰ προωθοῦν τὴν ἐλληνικὴ Τέχνη σὲ ἀντάξια τῆς σπουδαίας μας παράδοσης ἐπίπεδα.

Στὰ ἐγκαίνια διακρίναμε τοὺς κ.κ. Τίνα Δογορίτη, Δημοσθένη Κόκκινο, Λιλή Κελάμη, Λίτσα Λάλλα, Τέμι Μανέκα, Βάσιω Μέγα, Νατάσα Μπέγκα, Σοφία Μπέγκα, Γρηγόρη Μούλια, Μιχάλη Οικονομίδη, Σπυρ. Πανταζῆ, Γ. Πάσχο, Κα Πάσχο, Κα Σπέγγου, Ὁρέλια Στίκα, Νίκο Τέντα, Λίνα Τσουκανέλη, Κα Ἰσαχκάρη, Μ. Φίλος, Γιούλικα Φίλη κλπ.

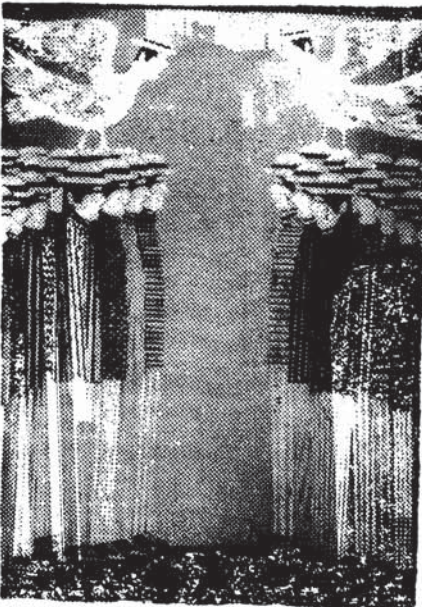
ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΪΤΗΣ

Εἶδα μιὰ ἔντονη ἀνησυχία, ἀφκιασίδωτη, γιὰ τὴ σημερινὴ ζωγραφικὴ τέχνη στὴ δουλειὰ τοῦ Γιάννη Γαίτη. Πρωτοφάνηκε στὸν Παρνασσὸ ἐδῶ καὶ 37

χρόνια. Δέν ξέρω τὰ στάδια πού περιδιάβηκε, τίς τεχνοτροπίες πού δέχτηκε κι ἀρνήθηκε στὸν κοντὰ μισὸν αἰῶνα τῆς ζωγραφικῆς τοῦ προσφορᾶς. "Ὅμως σήμερα βλέπω τούτη τὴν Ἀριστοφανίζουσα—ριγωτὴ ἢ γραφίστικη—τεχνοτροπία σὰν κάτι ἄλλο, γυμνὸ σχεδὸν ἀπὸ ψυχὴ καὶ συναίσθημα, πού δυσκολεύεται νὰ μᾶς πείσει γιὰ τοὺς σκοποὺς πού ὑπηρετεῖ ἡ τέχνη στὴν κοινωνία. Μὲ ὅλα τὰ μυνήματα πού συνεπάγεται ἡ ζωγραφικὴ τοῦ Γ.Γ. ἔρχεται σὰν διδαχὴ νὰ πάρει τὴ δική της θέση στὴ σύγχρονη πορεία τῆς ζωγραφικῆς.

Ἐδῶ εἶναι φυλακωμένα ἡ ὁμορφιά καὶ τὸ συναίσθημα, ἔτσι πού νὰ καθλώνεται ὁ σύγχρονος προβληματισμὸς καὶ ἡ διεισδυτικὴ διάθεση τοῦ φιλότεχνου ἐρευνητῆ στὴν ἀγωνία καὶ στὴν ἀναμονή.

Μεταπολεμικὰ οἱ νιώτεροι δεχθίκαμε τὴν τέχνη γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ ὄχι γιὰ τὴν Τέχνη. Τὸ πρῶτο φῶς δόθηκε ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐσωτερικῆς διερεύνησης καὶ προβολῆς, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς κάθε δημιουργίας. Μάθαμε ἔτσι νὰ χαιρόμαστε τὸ κάθε ἀπλὸ κι αὐθόρμητο σὰν ὁμορφο καὶ νὰ εἴμαστε συγκρατημένα ἐνθουσιασμένοι στὴν κάθε ἐκφραστικὴ καινοτομία, μέχρις ὅτου ἡ ἴδια ἡ τέχνη νὰ φωνάζει τὸ δικό της παρὸν μέσα στὸ χρόνο.

Αὐτὸ τὸ ἀνθρωπάκι μὲ τὸ καπέλλο ὁ Γαίτης τὸ φέρνει κοντὰ μας ἐπίμονα πάνω ἀπὸ 10 χρόνια καὶ δοκιμασμένα τὸ παραδίνει στὸ σύγχρονο ἀγχώδη συνωστισμό, ἐπιδιώκοντας ἔτσι νὰ ἐκφραστεῖ στὶς σύγχρονες καταπιεστικὲς ἀφαιμάξεις τοῦ χώρου. "Ὅμως ὑπάρχουνε καὶ οἱ διαφυγές, πού δέν δικαιολογοῦν παρόμοιον συνωστισμό συναισθημάτων καὶ κονσερβοποιήματος. Τουλάχιστον πέρα ἀπὸ τίς μαρμαροκολῶνες τῆς πρωτεύουσας, ὑπάρχουν ἀπλόχωρα θέατρα, ὠδεῖα, καὶ κάστρα τῆς ὑπόλοιπης Ἑλλάδας, πού προσφέρουν μιὰ καθάρια ἀναπνοή, ἀκόμα καὶ λίγο γαλάζιο οὐρανὸ καὶ θάλασσα.

Ὁ Γιάννης Γαίτης ἔκανε ὡς τώρα 60 ἐκθέσεις στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Ἐξωτερικό. Στὴν αἴθουσα Τέχνης ΕΠΟΧΗ ἡ ἐκθεση θὰ μείνει ἀνοιχτὴ μέχρι τέλους Μαΐου.

Τὰ ἐγκαίνια τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους πολλοὶ συμπολίτες μας μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Δήμαρχος Ἰωαννίνων κ. Θεόδωρος Γεωργιάδης, ὁ κ. Ν. Τέντας, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ κ. Νομάρχου, οἱ κ.κ. Εὐα Βασιλᾶ, Θανάσης Βούλγαρης, Ἀρσένης Γεροντικός, Γιάννης καὶ Λίτσα Δάλλα, Τίνα Δογορίτη, Θανάσης Εὐαγγέλου, Ἀνθούλα Κατσίου, Κων. Κίτσος, Κάλπη Κυριαζῆ, Φ. Κυρίμη, Ἀθαν. Κυριόπουλος, Παν. Λάγγας, Χαρὰ Λάμπρη, Σπύρος Μάκος, Πόπη Α. Μαρέλη, Γεώργιος Νταλαμάγκας, Δώρα Ντούλια, Ἐλένη Παγκρατίου, Θόδωρος Παπαγιάννης, Βασίλης Παπαδόπουλος, Ἀριστ. Πορφύρης, Μαρία Στεφανιώτου, Εὐή Τουλούπα κ.ἄ.

«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ 81»

Τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων στὴ συνεδρίαση τῆς 16-4-81, ὄρισε τὴν Ἐπιτροπὴ τῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ, ποὺ κάθε χρόνο ὀργανώνει ὁ Δῆμος.

Τὰ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ φέτος μπαίνουν στὸν 6ο χρόνο. Ξεκίνησαν τὸ 1976 καὶ προσέφεραν πολλά, στὸν πολιτιστικὸ τομέα τοῦ ἠπειρωτικοῦ χώρου. Ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια δοκιμάστηκαν στὴν κρίση τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ χαρεῖ μεγάλες Μουσικὲς Συναυλίες, Θεατρικὲς παραστάσεις, Φολκλορικὰ συγκροτήματα (ἐλληνικὰ καὶ ξένα), Ἐκθέσεις μεγάλων Ἑλλήνων καὶ ξένων ζωγράφων, Μεγάλες ἐκθέσεις παλαιοῦ καὶ σύγχρονου βιβλίου καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλες ἐκδηλώσεις.

— Ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Παν/μίου Πατρῶν καὶ μὲ ἐπιτροπὴ ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ καθηγητὲς Παν/μίου, λογοτέχνες, φιλολόγους καὶ κριτικούς, ὀργανώνεται τὸν ἐρχόμενο Ἰούλιο τὸ πρῶτο Συμπόσιο τῆς νεοελληνικῆς Ποίησης.

— Στις 4-3-81 ὁ Μιχάλης Ἀράπογλου μίλησε στὸ ΓΜΚ μὲ θέμα: «Οἱ νέες πόλεις στὴ Γαλλία». Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐκδηλώσεως ἔγινε προβολὴ ἐγχρωμῶν διαφανειῶν.

— Τὸ Σάββατο 14-3-81 ἡ Ἐλένη Παγκρατίου, μίλησε στὸ Γαλλικὸ Μορφωτικὸ Κέντρο γιὰ τοὺς πεζοδρόμους στὴ Γαλλία καὶ παρουσίασε ἐγχρωμες διαφάνειες.

— Ἡ ΕΗΜ ὀργάνωσε στὶς 18 Μαρτίου στὶς 8.30 μ.μ. διάλεξη μὲ ὀμιλήτρια τὴν Καθηγήτρια τῆς Δ' ἔδρας Κλασσικῆς Φιλολογίας τοῦ Παν/μίου Ἰωαννίνων κ. Χριστίνα Δεδούση, μὲ θέμα «Ὁ Ἐπίκτητος στὴ Νικόπολη».

— Ἡ ΕΓΕ (παράρτημα Γιαννίνων) πραγματοποιοῖ τὴν 29-3-81 στὸ χωριὸ Καρνὲς ἐκδήλωση μὲ θέμα «Οἰκογενειακὸς Προγραμματισμὸς - Τέστ Παπανικολάου». Μίλησαν οἱ γιατροὶ: Ἀγγελος Εὐαγγέλου καὶ Μαρία Στεφανιώτου.

— Τὸ «ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ 17» παρουσίασε τὸ πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Ἀπριλίου ἔργα διαφόρων συνεργατῶν του.

— Στις 4-4-81 ὁ συγγραφέας Χ. Σαμουηλίδης μίλησε στὴν αἴθουσα τοῦ Γαλλικοῦ Μορφωτικοῦ Κέντρου μὲ θέμα «Ποντιακὸ Θέατρο».

— Οἱ ἀδελφότητες Γραμμενοχωριτῶν ὀργάνωσαν τὸ Σάββατο 4 Ἀπριλίου

διάλεξη στο Πνευματικό Κέντρο Ἑπειρωτῶν με ὀμιλητὴ τὸν Κώστα Βελιουρότη καὶ θέμα: «Ἡ ἐπανάσταση τῶν Γραμμενοχωρίων τῆς 26 Ἰουλίου 1821».

— Τὴν Δευτέρα, 6 Ἀπριλίου, ἡ ΕΗΜ ὀργάνωσε μουσικὴ βραδυνὰ με τὸ διεθνοῦς φήμης Ὀλανδικὸ Τρίο Κιθάρας Dick Visser, Theo Krumeich, Emile Horman.

— Ἡ ΕΗΜ ἐπίσης ὀργάνωσε στὶς 13 Ἀπριλίου ρεσιτάλ βιολιοῦ τοῦ γνωστοῦ συμπολίτη μας Δημητρίου Βράσκου. Στὸ πιάνο συνόδευσε ἡ Νέλλη Σεμιτέκολο καὶ ἐρμήνευσαν ἔργα ξένων συνθετῶν.

— Ἡ Ἑπειρωτικὴ Στέγη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν ὀργάνωσε διάλεξη τὴν 15 Ἀπριλίου στὶς 8 μ.μ. με ὀμιλητὴ τὸν καθηγητὴ τῆς γλωσσολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Ἀντώνιο Θαβώρη καὶ με θέμα «Τὰ Νεοελληνικὰ Ἐπώνυμα».

— Τὸ Παν/μιο Ἰωαννίνων σὲ συνεργασία με τὸν Ἰατρικὸ Σύλλογο τῆς πόλης μας ὀργάνωσε στὶς 15 Ἀπριλίου διάλεξη στὴν ΕΗΜ, με ὀμιλητὴ τὸν ὑφηγητὴ καὶ διευθυντὴ τῆς Καρδιολογικῆς Κλινικῆς τοῦ Λαϊκοῦ Νοσοκομείου Ἀθηνῶν κ. Νικ. Καρατζᾶ, με θέμα «ἀντιμετώπιση τῆς Ὑπέρτασης».

— Ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία ὀργάνωσε τὴν 15 Ἀπριλίου διάλεξη στὴν αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν με ὀμιλητὴ τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς πόλης μας κ. Εὐάγγελο Χρυσὸ καὶ θέμα «Ἡ Ἑπειρος στὸ μεταίχμιο ἀπὸ τοὺς Ἀρχαίους στοὺς μέσους χρόνους».

— Βυζαντινοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους παρουσίασε τὴν αἴθουσα τοῦ πνευματικοῦ Κέντρου τῆς ΕΗΜ, ὁ Σύλλογος Ἱεροψαλτῶν Ν. Ἰωαννίνων, τὴν Πέμπτη 16 Ἀπριλίου στὶς 8 μ.μ.

— Στὴν πρώτη ὀμαδικὴ ἐκθεση Ζωγραφικῆς τοῦ Παρνασσοῦ τιμήθηκε με ἔπαινο ὁ συμπατριώτης μας ζωγράφος Μηνᾶς Στρατῆς.

Ἡ ΔΙΩΝΗ συγχαίρει θερμὰ τὸ ΛΥΚΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙ-
ΔΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ποὺ γιορτάζει φέτος τὰ 70χρονα
ἀπὸ τὴν ἴδρυσή του. Εὐχεται καὶ τὰ χρόνια ποὺ ἀκολουθοῦν,
νὰ εἶναι τὸ ἴδιο δημιουργικά, ἀντάξια τῆς λαμπρῆς του πα-
λιτιστικῆς παράδοσης.

Ἡ ΔΙΩΝΗ ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙ ὅλους ὄσους τὴν ἀγκάλιασαν με στοργὴ στὸ ξεκίνημα.

νέα βιβλία

περιοδικά
δελτία
έφημερίδες

Βιβλία

- ΕΙΡΗΝΗΣ Μ. ΓΑΛΑΝΟΥ* Κόντρα στον άνεμο (μυθιστ).
ΒΑΣΙΛΗ Ε. ΤΣΙΑΤΗ 'Ηλιόλουση και θαλασσοφίλητη Χώρα. (ταξιδιωτικό)
» » » 'Αρμενίζοντας στη Μεσόγειο (ταξιδιωτικό)
ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ 'Από τὰ λαογραφικά του χωριού μου Κουκουλίου Ζαγορίου (προλήψεις - δεισιδαιμονίες - παράξενες δοξασίες).
'Ανάτυπο από την «'Ηπειρωτική 'Εστία»
ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΑΛΑΝΗ 'Εαρινή χερσόνησος (ποιήματα)
ΣΤΕΦΑΝΙΑΣ ΚΑΛΟΥ 'Αντίφαση Αιώνα (ποιήματα)
» » 'Η ώραία Ζακυνθινιά (Διηγήματα)
ΦΡΙΞΟΥ ΤΖΙΟΒΑ Κατάλογος Συγγραφέων Περιοχής Ζαγορίου (από τον Μεθόδιο 'Ανθρακίτη ως σήμερα)
ΕΥΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑ Δεκατέσσερες φωνές για την Είρήνη (ποιήματα)
ΜΗΝΑ ΑΛΕΞΙΑΔΗ Συμβολή στην 'Ερευνα του Καρπαθιακού Δημοτικού Τραγουδιού ('Ανέκδοτες παραλλαγές)
» » 'Εθιμικοί 'Εκκλησιαστικοί πλειστηριασμοί ('Ανάτυπο από τον ΣΤ' τόμο τῆς ΔΩΔΩΝΗΣ)
» » 'Ηπειρωτικά Χειρόγραφα Λαογραφίας Πανεπιστημίου 'Ιωαννίνων (Συλλογή Φοιτητῶν 1964-1974)
ΜΑΙΡΗΣ ΚΟΛΙΟΥ 'Ενα μπουκέτο χαιρετίσματα (Νουβέλα)
ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΩΝ ΚΟΡΥΦΩΝ Κερκυραίοι ποιητές ('Ανθολογία)

Περιοδικά - δελτία - έφημερίδες

- ΑΙΟΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ* Δ/ντής Γιώργος Βαλέτας—'Αθήνα
ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ Δ/ντής Λάμπρος Μάλαμας—Γιάννινα
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ 'Υπεύθυνος 'Αλέξανδρος Μαμόπουλος—'Αθήνα
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ Δ/ντρια Ρούλα Παπαδημητρίου—Θεσσαλονίκη
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ Δ/ντής Πρωτοπρεσβύτερος Καθ. Γ. Πυρουνάκης—'Αθήνα
ΤΡΙΦΥΛΙΑΚΗ ΕΣΤΙΑ Δ/ντής Νεϊλος Παλμύρας—'Αθήνα
ΣΚΙΑΘΟΣ Δ/ντής Χρ. Β. Χειμώνας—'Αθήνα
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΚΕΨΗ Δ/ντής Γ. Ν. Παπαγεωργίου—'Αθήνα

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΣΩΤΗΡΗ ΖΟΥΜΠΟΥ: Εἰς τὸν Πανδαμάτορα Χρόνον	σελ. 35
ΝΙΚ. ΜΟΥΛΙΑ: Σωτήρης Ζοῦμπος (νεκρολογία)	» 37
ΑΝΘΟΥΛΑΣ ΚΟΚΟΒΕ: Γιορτάστηκαν τὰ γενέθλια τοῦ περ. ΔΙΩΝΗ	» 39
ΜΑΙΡΗΣ ΚΟΛΙΟΥ: Μεγάλη Παρασκευὴ (Διήγημα)	» 40
ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΑΛΑΝΗ: Γενικὸ ἐμπόριο (ποίημα)	» 42
ΠΟΠΗΣ ΜΑΡΝΕΛΗ - ΠΙΤΟΥΛΗ: Τὸ σπιτάκι τῆς γειτονιᾶς	» 43
FERNAND STUDER: Παρατηρήσεις πάνω στὰ μεγάλα θηλαστικὰ τῆς Βόρειας Ἑλλάδας (μελέτη)	» 46
ΦΡΙΞΟΥ ΤΖΙΟΒΑ: Ἡ ἐκδίκηση τῆς Ἀλεξίνας Μπόστου (ἀπόσπ. ἀπὸ τὸ Χρονικὸ τῆς Δοβραῆς)	» 51
παπᾶ ΚΩΣΤΑ ΜΕΛΑ: Ἀποχαιρετιστήριος Λόγος	» 53
ΝΙΚ. ΜΟΥΛΙΑ: Στὸ Ζωγράφο Γιώργο Καζᾶκο (ποίημα)	» 55
ΕΥΗΣ ΜΕΛΑ - ΑΛΕΞΙΑΔΗ: Πορεία (ποίημα)	» 56
Κ. Δ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: Ἡ Ζωὴ (ποίημα)	» 57
ΠΑΝΟΥ ΤΖΙΟΒΑ: Ὠδὴ στὴν Κατερίνα (ποίημα)	» 57
ΝΙΚΟΥ ΣΙΑΜΟΥ: Ἡ Μάννα (ποίημα)	» 57
Ρ. Γ. ΚΑΤΣΗ: Στὸν Δάσκαλο (ποίημα)	» 57
DIONISIO AYMARÁ: Δυὸ ποιήματα (μεταφράζει ἡ Μάγια-Μα- ρία Ρούσσου)	» 58
Σημειώσεις — πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις — Ἐκδόσεις Περιεχόμενα	σ. 59 - 64

